

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Ondřej Matěják

Odloučení pozůstalosti

Diplomová práce

Olomouc 2020

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Odloučení pozůstalosti vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje“

V Olomouci dne 16. března 2020

.....

(podpis)

Poděkování

Rád bych poděkoval panu JUDr. Václavu Bednářovi, Ph.D. za jeho pomoc, užitečné rady, náměty, cenné připomínky a odborné konzultace při vedení této diplomové práce.

Dále bych rád poděkoval Notářské kanceláři pana JUDr. Jana Kuříka ve Vrchlabí za jeho rady, zajímavé připomínky, ochotu a možnosti nejen nahlédnout do notářské kanceláře, ale i přímo se podílet na jejím chodu.

Obsah

Seznam zkratk.....	5
Úvod	6
1 Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele	9
1.1 Dluhy postihující dědice.....	9
1.2 Vyhledání dluhů zůstavitele.....	10
1.3 Přechod dluhů zůstavitele na dědice.....	12
1.4 Moderace odpovědnosti dědice	14
1.5 Ochrana věřitelů v pozůstalostním řízení.....	16
2 Odloučení pozůstalosti v novém občanském zákoníku.....	19
2.1 Historický úvod.....	19
2.2 Pojem.....	19
2.3 Podmínky, za kterých lze odloučení uplatnit.....	20
2.3.1 Věcná legitimace k podání návrhu	20
2.3.2 Samotný návrh na odloučení	22
2.4 Řízení o odloučení pozůstalosti	25
2.5 Účinky odloučení	26
2.6 Následná ochrana a postup věřitele	27
2.7 Zánik odloučení pozůstalosti.....	29
3 Vybrané pojmy dědického práva a jejich vztah k odloučení pozůstalosti.....	32
3.1 Rozhodnutí o nabytí dědictví	32
3.2 Závěra pozůstalosti	34
3.3 Soupis pozůstalosti a výhrada soupisu.....	36
3.4 Správa pozůstalosti	39
3.5 Likvidace pozůstalosti.....	41
4 Odloučení pozůstalosti v současné rakouské právní úpravě	43
Závěr.....	49
Seznam použitých zdrojů	52
Shrnutí.....	57
Klíčová slova.....	57
Summary	58
Key words.....	58

Seznam zkratek

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, JGS Nr. 946/1811, (rakouský všeobecný zákoník občanský), ve znění pozdějších předpisů
AußStrG	Außerstreitgesetz, BGBl I Nr. 111/2003, ve znění pozdějších předpisů
Gl. U	Sbírka rozhodnutí Glaser, Unger, & Walther
Gl. U. N. F.	Sbírka rozhodnutí Glaser, Unger, Neue a Folge
IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
J. Bl.	Vídeňský právník časopis Juristische Blätter
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
NS	Nejvyšší soud
NS ČR	Nejvyšší soud České republiky
NS ČSR	Nejvyšší soud Československé republiky
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZO	Zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., československý obecný zákoník občanský, ve znění k 1. 1. 1935
Vážný	Vážný František, Sbírka rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ve věcech občanských (Vážného sbírka)
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Odloučení pozůstalosti je staronový institut, který najdeme zakotven v §1709 a §1710 nového občanského zákoníku a §152 zákona o zvláštních řízeních soudních. Jak je patrné, právní úprava odloučení pozůstalosti není příliš rozsáhlá, význam těchto ustanovení však není zanedbatelný. Smysl odloučení spočívá v ochraně pozůstalostních věřitelů, ale i samotné pozůstalosti. Má tak značný vliv na věřitelovo postavení v pozůstalostním řízení. Výše zmíněná ustanovení dopadají na situace, kdy je obava, že by zůstavitelův dědic mohl být předlužen. Konkrétně mají zabránit tomu, aby pozůstalost splynula s majetkem dědice, což by pro věřitele mohlo znamenat výraznou komplikaci při uplatňování jeho práv. Dluhy dědice by v tomto případě mohly pozůstalostní majetek zcela pohltit.

Institut odloučení se do našeho právního řádu vrátil, zakotven v novém občanském zákoníku, po více než šedesáti letech. I přes to, že od nabytí účinnosti NOZ uplynula poměrně dlouhá doba, nejsou s ním téměř žádné zkušenosti. Je to jeden z celé řady nových pojmů, které se v novém občanském zákoníku objevily. Problém představuje skutečnost, že o nich veřejnost vůbec neví, případně vyvolávají více otázek, než odpovědí. Odloučení pozůstalosti není výjimkou. Osoby účastníci se pozůstalostního řízení, nemají o tomto prostředku ochrany často tušení. Jako téma diplomové práce bylo odloučení pozůstalosti vybráno především proto, aby mohl být institut blíže představen, byly nastíněny problematické aspekty, které se v souvislosti s ním mohou v praxi vyskytnout, a došlo k prezentaci jejich možných řešení. Lze předpokládat, že díky vývoji společnosti a počtu dlužníků, se s potřebou ochrany věřitelů pozůstalosti, ale i dědiců, budeme setkávat čím dál častěji. Z toho plyne, že i institut odloučení pozůstalosti, jako prostředek této ochrany, bude třeba znát co nejpřesněji. Autor se během praxe v notářské kanceláři setkal s tím, že notáři, kteří by měli mít v tomto směru dokonalý přehled, mají problém nejenom s aplikací institutu, jakým je odloučení pozůstalosti, ale obecně se neradi pouští do oblastí, které souvisí s postavením a ochranou věřitelů. K výběru tématu, kromě výše uvedeného, přispělo také samotné studium dědického práva, které autora velmi zaujalo a rád by se mu věnoval i v budoucnu.

Hlavním cílem diplomové práce bude pomocí důkladné analýzy představit staronový institut odloučení pozůstalosti, přiblížit podmínky jeho uplatnění a především, zaujmout postoj k dosud nejasným otázkám s tímto institutem souvisejících. Dojde i na zhodnocení jeho využití v praxi a bližší rozbor úpravy odloučení pozůstalosti v právu rakouském. Uvedenému odpovídá i hlavní výzkumná otázka, která zní: *Je institut odloučení pozůstalosti nastaven tak,*

aby mohl být prakticky využitelný, a ovlivnil tím pádem postavení věřitele v řízení o pozůstalosti? K tomu se váže i stanovená hypotéza: Vzhledem k minimální povědomosti o institutu odloučení, nevyřešeným otázkám s ním souvisejících, jakož i problematice dotčených věřitelů získat informace potřebné k uplatnění návrhu, nemá tento institut v dnešní době potenciál ovlivnit postavení věřitelů v pozůstalostním řízení. Aby mohl být naplněn cíl práce, bude dále za potřebí věnovat se i otázkám vedlejší. Například tomu, jak je v české právní úpravě nastavena odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele. Dále bude třeba představit si fungování odloučení z hlediska jeho vztahu k ostatním pojmům dědického práva, a zodpovědět tak problematické otázky, které v této souvislosti vyvstávají. Závěr práce se zaměří na zpracování odloučení pozůstalosti v rakouské právní úpravě. Problematika, které se tato práce bude týkat, není příliš známá, proto bude vždy v úvodu kapitol použita metoda deskripce, sloužící k jejímu přiblížení. Vzhledem k stanoveným cílům, spočívajících v hlubším rozboru a zhodnocení výše zmíněných institutů, bude autor ve většině své práce používat metodu analytickou. Do obsahu bude začleněna také kapitola, zabývající se úpravou odloučení pozůstalosti v ABGB. Nelze se tak vyhnout ani metodě komparační.

Práce bude rozdělena do čtyř hlavních kapitol, které odpovídají výše stanoveným výzkumným otázkám a cílům. První kapitola se bude zabývat přechodem pasiv v pozůstalostním řízení, a s tím související odpovědností dědiců za dluhy zůstavitele. Poté následuje kapitola s názvem Odloučení pozůstalosti v novém občanském zákoníku, kde bude tento institut blíže představen, dojde k popsání podmínek jeho uplatnění či způsobů jeho zániku. Autor předpokládá, že už zde se bude nutně přiklonit k vhodnému řešení sporných otázek. Třetí kapitola bude věnována vztahu odloučení pozůstalosti a ostatních pojmů dědického práva. Odloučení pozůstalosti v rakouské právní úpravě bude tvořit závěrečnou část práce.

Jak už bylo zmíněno, odloučení pozůstalosti nepatří mezi pojmy, se kterými bychom se v praxi často setkávali. Podrobnější úprava schází také v teoretické rovině a publikací, které by se tímto tématem zabývaly, mnoho není. K základnímu představení bude hlavním zdrojem informací především současná komentářová literatura. Jako příklad lze zmínit poměrně obsáhlé komentáře k NOZ a ZŘS od vydavatelství C. H. Beck nebo Wolters Kluwer. Tématu se věnuje také několik odborných článků vycházejících například v časopise Ad Notam. K hlubšímu rozboru bude však třeba využít zdrojů starších, pocházejících z prvorepublikové a rakousko-uherské právní úpravy. Vzhledem k tomu, že základním zdrojem pro úpravu odloučení pozůstalosti v NOZ se stal §812 OZO (ABGB), pozornost je upřena primárně na komentář k obecnému zákoníku občanskému od Roučka a Sedláčka. Inspirací budou také

ustanovení §670 a §671 vládního návrhu k občanskému zákoníku z roku 1937, které až na drobné změny převzaly znění právě z §812 OZO. Autor bude ve velké míře vycházet také z rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky, ale i Nejvyššího soudu rakouského. V neposlední řadě se nebude možné obejít ani bez moderních rakouských komentářů k ABGB.

1 Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele

1.1 Dluhy postihující dědice

Aby bylo vůbec možné zabývat se problematikou odpovědnosti¹ dědiců a přechodem dluhů v pozůstalostním řízení, je nezbytné si nejprve ujasnit, jaké dluhy na dědice přechází. Základní rozdělení najdeme v §171 ZŘS. Odstavec druhý zmíněného ustanovení odpovídá na otázku, co vše můžeme považovat za pasiva pozůstalosti, a tyto pasiva dělí do dvou skupin. První skupina se týká dluhů zůstavitele. Jedná se o ty dluhy, které zůstavitele tížily v době jeho smrti, ale také ty, které mají původ v právních skutečnostech, z nichž by měl plnit zůstavitel, kdyby mu v tom nezabránila jeho smrt (§171 odst. 2 písm. a) ZŘS). Druhou skupinu tvoří pasiva, která nesouvisí přímo s životem zůstavitele, ale která vznikla až po jeho smrti. Do této skupiny patří pasiva, která mají svůj původ v různých skutečnostech. Řadíme sem pohřební výlohy, náklady na zaopatření, ale také další dluhy, které vznikly po smrti zůstavitele, a o nichž zákon stanoví, že je hradí dědici zůstavitele nebo se hradí z pozůstalosti, popřípadě že jsou pasivem pozůstalosti (§171 odst. 2 písm. b) ZŘS).

Co se týká první skupiny pozůstalostních pasiv, je třeba si uvědomit, že ne všechny zůstavitelovy dluhy na dědice skutečně přecházejí. Jak uvádí §1475 odst. 2 NOZ, pozůstalost tvoří celé zůstavitelovo jmění, tedy veškerá aktiva i pasiva. Výjimku tvoří práva a povinnosti vázané výlučně na osobu zůstavitele, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci. Z §2009 NOZ poté vyplývá, že pasiva vázána výlučně na osobu zůstavitele nejsou součástí pozůstalosti, a nepřechází tedy na zůstavitelovi dědice z toho důvodu, že zůstavitelovou smrtí zanikají. Bude se jednat například o povinnosti, které může díky svým schopnostem vykonat pouze zůstavitel, jako namalování obrazu či zahrání na hudební nástroj. Dalším příkladem povinnosti, která na dědice nepřechází, je povinnost vyživovací, vyjma povinnosti platit nedoplatky výživného, která dědice postihovat bude.² Naopak ty dluhy, které smrtí zůstavitele nebo na základě jiných skutečností nezankly, případně nepřešly na osobou jinou, na dědice v rámci pozůstalostního řízení přecházejí (§1701 odst. 1 NOZ). Může se jednat o nepřeherné množství povinností, které zůstavitele z různých důvodů tížily. Je také

---

¹ Již na úvod je důležité zdůraznit, že pojem odpovědnost, tak jak se objevuje v této práci, by neměl být chápán jako odpovědnost sankční, tedy jako povinnost nést následky porušení určité právní povinnosti, ale je použit ve významu obecném, který nemá konkrétní právní přesah. Autor si je vědom, že z důvodu terminologické přesnosti, by bylo na místě použít spíše výraz povinnost, zvolené označení však považuje v praxi za vžitě a pro čtenáře tak přijatelnější.

² ELIÁŠ, Karel. Přechod dluhů na dědice z hlediska občanského práva hmotného. *Právní fórum*. 2005, roč. 11, č. 6, s. 232.

lhostejno, zda tyto dluhy byly v době zůstavitelovy smrti splatné či nikoliv, nebo zda určitý nárok vznikl až po smrti zůstavitele. Jak už bylo uvedeno výše, podstatné je pouze to, zda mají dluhy původ ve skutečnostech vzniklých za zůstavitelova života a zůstavitel by k nim byl povinen, kdyby mu v tom nezabránila jeho smrt. Muzikář jako příklad uvádí nedoplatky za plyn či elektřinu, které vznikly až na základě vyúčtování po zůstavitelově smrti.³

Typickým zástupcem druhé skupiny pasiv je hrazení nákladů pohřbu. Tato povinnost nevyplývá pouze z již uvedeného §171 ZŘS, ale také z §1701 odst. 2 NOZ, dle kterého je dědic povinen hradit náklady zůstavitelova pohřbení a opatření zůstavitelova hrobového místa, pokud již takové náklady nebyly uhrazeny z pozůstalosti. Jako další pasivum pozůstalosti jsou v §171 odst. 2 písm. b) ZŘS uvedeny náklady osob na zaopatření, které s odkazem na §1678 odst. 2 NOZ bude hradit ten, kdo spravuje pozůstalost. Kterým osobám, za jakých podmínek a v jaké výši se zaopatření poskytuje předkládá §1665 až §1669 NOZ. Za splnění všech podmínek, tak bude mít nárok na zaopatření například nepominutelný dědic, kterému nenáleží právo na povinný díl (§1665 NOZ) nebo pozůstalý manžel (§1666 NOZ). Pohřební výlohy a náklady na zaopatření nejsou jediná pozůstalostní pasiva, která budou dědici zatěžovat. Již bylo zmíněno, že pokud tak stanoví zákon, mohou být součástí pasiv i jiné dluhy vzniklé po smrti zůstavitele. Opět lze odkázat na výše uvedený komentář k ZŘS, kde jsou zmíněny náklady na pořízení soupisu, náklady související s plněním odkazů, případně pohřební náklady, které byly uhrazeny z pozůstalosti.⁴ Je však třeba připomenout, že naopak odkaz, ačkoliv jde k tíži dědiců, není mezi pasiva pozůstalosti zařazen. I když dědici splnění odkazu netíží jako pasivum pozůstalosti, je odkazovník chráněn pomocí §184 odst. 1 ZŘS, který stanoví, že o dědictví bude rozhodnuto až v případě, kdy je soudnímu komisaři prokázáno splnění povinností vůči odkazovníkům.⁵

1.2 Vyhledání dluhů zůstavitele

Jak ze strany věřitelů, tak ze strany dědiců, by měl být zájem na tom, aby byly v pozůstalostním řízení zjištěny nejen aktiva, ale také veškeré existující dluhy. Je zřejmé, že pro každého věřitele bude nezbytné vědět kdo, případně za jakých podmínek je povinen za zůstavitele plnit, a naopak pro každého dědice bude vědomost o pasivech pozůstalosti představovat určitou jistotu při nakládání s dědictvím. Skutečnost, že některé dluhy nebyly

---

³ MUZIKÁŘ, Ladislav. In MACKOVÁ, Alena a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. 1. vydání.* Praha: Leges, 2016, s. 323.

⁴ Tamtéž s. 324.

⁵ TLÁŠKOVÁ, Šárka. In SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck. 2015, s. 363.

v pozůstalostním řízení zjištěny, totiž ještě sama o sobě neznamená, že by takové dluhy zanikly.

Způsob, jakým se v pozůstalostním řízení objasňují pasiva, stanoví §174 ZŘS. Notář⁶, který v řízení o pozůstalosti provádí jako soudní komisař úkony soudu prvního stupně (vyjma zvláštních situací, na které se pověření nevztahuje)⁷, vychází primárně z údajů, které mu poskytlí sami dědici. Zjištěné dluhy poté uvede v seznamu pasiv, jenž nahradil soupis pasiv podle staré právní úpravy.⁸ Pokud by se dědici na obsahu pasiv pozůstalosti neshodli, nebude se ke sporným dluhům v řízení a při projednání pozůstalosti vůbec přihlížet. Vymáhání těchto dluhů bude záviset na případné žalobě mimo pozůstalostní řízení. I když soudní komisař vychází primárně z informací od dědiců, není vyloučeno, aby se pokusil případné zůstavitelovy dluhy vyhledat sám, pomocí centrálních registrů, případně dotazem adresovaným finančním institucím či jiným osobám, které by mohli mít o závazcích zůstavitele potřebné informace. Aktivita soudního komisaře bude ve většině případů připadat v úvahu jen tehdy, pokud k tomu dědici podají podnět, případně pokud sám získá o dluzích podezření na základě jiných skutečností. Dle Muzikáře se mohou podstatným zdrojem informací stát také věřitelé, kteří své pohledávky přihlásí poté, co se dozví, že dlužník zemřel. Půjde především o dodavatele energií nebo služeb, majitele domů a další.⁹

Zároveň však platí, že samotné přihlášení pohledávky do pozůstalostního řízení ještě neznamená, že tato pohledávka bude automaticky zařazena do pasiv pozůstalosti. Soudní komisař přihlášené pohledávky v jednání vždy posoudí z hlediska jejich relevance, a již bylo uvedeno, že pokud budou pohledávky sporné, nebude se k nim v pozůstalostním řízení přihlížet.¹⁰

V praxi ovšem není výjimkou, že i přes výše uvedený postup se všechny zůstavitelovy dluhy zjistit nepodaří, a pro dědice tak bude řízení o pozůstalosti představovat velké riziko. Právě v reakci na možná rizika, poskytuje právní řád dotčenému dědici příležitost, jak svoji odpovědnost omezit. Ustanovení §174 ZŘS, ale i §1711 NOZ umožňují dědici, který si vyhradil soupis pozůstalosti nebo tomu, kdo spravuje pozůstalost, před rozhodnutím soudu o potvrzení dědictví navrhnout soudnímu komisaři, aby usnesením vyzval věřitele pozůstalosti k přihlášení a doložení svých pohledávek. Takové usnesení se vyvěšuje na úřední desce

---

⁶ K plnění úkonů v pozůstalostním řízení, může notář pověřit také notářského kandidáta, notářského koncipienta a za splnění dalších podmínek také svého zaměstnance (§ 103 odst. 2 ZŘS).

⁷ SCHELLE, Karel, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a.s., 2013, s. 114.

⁸ BARTOŠ, Jiří. Nová procesní úprava dědického práva. *Ad Notam*, 2013, roč. 19, č. 6, s. 21.

⁹ MUZIKÁŘ, Ladislav. In MACKOVÁ: *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář...*, s. 326.

¹⁰ SVOBODA, Jiří., KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 285.

soudu. Kovářová dodává, že pokud bude pozůstalost značně rozsáhlá, případně komplikovaná, může soud výzvu k přihlášení věřitelů uveřejnit i ve sdělovacích prostředcích formou placené inzerce.¹¹

V případě, že se věřitelé v soudem stanovené lhůtě, která nesmí být kratší než tři měsíce, nepřihlásí, může to pro ně v konečném důsledku znamenat ztrátu nároku na uspokojení svých pohledávek. Jestliže totiž dědic uplatnil výhradu soupisu, čímž si zajistil odpovědnost za dluhy zůstavitele jen do výše nabytého majetku, a následně zažádal o konvokaci (svolání) věřitelů a pozůstalost byla vyčerpána uhrazením přihlášených pohledávek, nebudou pro nepřihlášeného věřitele majetek, ze kterého by se mohl uspokojit. Takovému následku může věřitel předejít, jen pokud prokáže, že dědic musel o nepřihlášené pohledávce vědět nebo zajišťuje-li pohledávku věřitele zástavní nebo jiné věcné právo k věci náležející do pozůstalosti (§1712 odst. 2 NOZ). Z výše uvedeného je zřejmé, že konvokace věřitelů má význam především tam, kde je pozůstalost předložena a vzhledem k velké finanční náročnosti bude využívána jen v ojedinělých případech. Mohou ale také nastat případy, kdy o předložení nebudou mít dědici tušení, a možnosti konvokace nevyužijí.¹²

Pokud by dědic o svolání věřitelů nepožádal, uspokojil by známé věřitele a vyčerpával tím celou pozůstalost, ale následně by se objevili další věřitelé se svými pohledávkami, bude dědic těmto věřitelům zavázán až do výše, v jaké by se mohli uspokojit při likvidaci pozůstalosti, a jím dříve uplatněná výhrada soupisu nebude hrát roli.¹³

Nebude-li majetek v pozůstalosti stačit k uspokojení všech řádně přihlášených věřitelů, přijde na řadu provedení likvidace dědictví dle § 195 an. ZŘS.¹⁴

1.3 Přechod dluhů zůstavitele na dědice

„Dědění představuje univerzální přechod všech práv a povinností zůstavitele, pro který se použije právo platné ke dni smrti zůstavitele, tedy právo platné ke dni smrti zůstavitele se použije také na odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele.“¹⁵ Z výše uvedeného je patrné, že současná právní úprava dědického práva stojí na principu univerzální sukcese. Což v podstatě znamená, že dědic vstupuje do všech práv a povinností zůstavitele, s výjimkou těch, o kterých

---

¹¹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku: praktická příručka*. Praha: Leges, 2015, s. 150.

¹² BREJLOVÁ, Kateřina. Nové postavení věřitele v dědickém řízení a změna v odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele. *Ad Notam*, 2014, roč. 20, č. 1, s. 16–17.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 701.

¹⁵ BREJLOVÁ: Nové postavení věřitele..., s. 13.

to stanoví zákon. Pozůstalost na dědice nepřechází postupně v podobě jednotlivých částí, ale v jednom okamžiku jako celek. Tímto celkem se myslí celé zůstavitelovo jmění, tedy jak aktiva (majetek), tak pasiva (dluhy).¹⁶

Je důležité si uvědomit, že nový občanský zákoník zavádí oproti předchozí právní úpravě jednu výraznou změnu, která má za cíl posílit právní postavení pozůstalostních věřitelů. Zatímco podle dřívější úpravy odpovídal dědic za zůstavitelovy dluhy automaticky jen do výše ceny nabytého dědictví, úprava současná stanoví odpovědnost dědiců za zůstavitelovy dluhy v plné šíři. Tedy bez ohledu na to, jaká je u těchto dědiců výše nabytého dědictví. I přes to, že zákon umožňuje dědici tuto odpovědnost značně omezit tím, že může uplatnit výhradu soupisu a za dluhy tak odpovídat jen do výše nabytého dědictví, je současný přístup vnímán veřejností spíše negativně. Stanovit plnou odpovědnost dědice za dluhy zůstavitele je totiž v rozporu s historickým i komparativním přístupem, který se snažil dědice před touto odpovědností chránit. Ve většině společnosti je dědic, na kterého přešly pasiva pozůstalosti chápán jako slabší strana závazkového vztahu, která je nově zavedeným přístupem neúměrně zatížena. Z textů Karla Eliáše je patrné, že k nově zvolenému řešení jej vedla především komparace s ostatními zeměmi, kde převládá princip ochrany věřitele, pro kterého by smrt dlužníka neměla představovat nespravedlivé riziko. Většina velkých evropských právních řádů stojí na plné odpovědnosti dědiců s tím, že jim poskytují určité nástroje, pomocí kterých mohou svoji odpovědnost omezit. Mezi takové země lze zařadit například Francii, Itálii, Rakousko nebo Německo. Na druhou stranu je nutné říct, že i když je tento přístup v Evropě skutečně dominantní, jsou i země, jako například Maďarsko, které zvolily cestou jinou a zůstaly u právní úpravy podobné té, která u nás platila za předešlého občanského zákoníku.¹⁷

Argument ochranou věřitelů je jistě také relevantní. Smrt dlužníka by neměla pro věřitele představovat nepřiměřené riziko, ale i zde najdeme jisté nedostatky. Například vztah dlužníka a věřitele bude ve většině případů vztahem smluvním, a jako v každém jiném smluvním vztahu je na účastnících, zda do vzájemného vztahu vstoupí. Pokud ano, bude na nich, aby nesli riziko ze vztahu vyplývající. Věřitel navíc i za zůstavitelova života musí počítat s tím, že se dlužník dostane do insolvence a jemu tak bude muset stačit dlužníkuv existující majetek.¹⁸

---

¹⁶ SVOBODA, KLIČKA: *Dědické právo...*, s. 131.

¹⁷ BRIM, Luboš. K přechodu dluhů zůstavitele na dědice. *Ad Notam*, 2017, roč. 23, č. 4, s. 3–5.

¹⁸ Tamtéž.

Z pohledu autora lze předešlou úpravu odpovědnosti dědiců považovat za dostatečnou, zároveň ale souhlasí s možností, zvolit přístup současný. Hodně bude také záležet na zodpovědnosti a vstřícnosti samotných notářů v průběhu pozůstalostního řízení. Neboť obava veřejnosti plyne především z přílišné složitosti uplatnění nástrojů sloužících k omezení jejich odpovědnosti. Lze mít za to, že budou-li dodrženy zákonem stanovené postupy, je zvolený přístup odpovědnosti dědiců způsobilý dosáhnout žádané ochrany věřitelů, aniž by současně došlo k ohrožení práv dotčených dědiců.

1.4 Moderace odpovědnosti dědice

Již dříve bylo zmíněno, že ačkoliv nová právní úprava přinesla v podstatě neomezenou odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele, neznamená to, že by pro dědice neexistovaly možnosti, jak těmto následkům předejít.

Jako základní a logický postup, jak se pozůstalostním dluhům vyhnout, je možnost dědiců dědictví odmítnout. Volba této varianty však bude od dědice vyžadovat hlubší zvážení. Odmítnutím totiž dědic neodmítá jen dluhy, ale také veškerý majetek. Samotné odmítnutí dědictví se v novém občanském zákoníku od toho starého v podstatě moc neliší.

Úprava odmítnutí dědictví stojí na principu, že nikoho nelze nutit, aby se stal dědicem zůstavitele. Na rozdíl od úpravy v OZO, nemusí dědic vyvíjet aktivitu k tomu, aby se dědicem stal (princip dědických přihlášek), ale naopak musí být aktivní v případě, že o dědictví nestojí.¹⁹ Obecně se jedná o jednostranné právní jednání dědice, které může být učiněno teprve po smrti zůstavitele. Soudní komisař usnesením vyrozumí dědice o jeho dědickém právu, o možnosti dědictví odmítnout a o následcích takového odmítnutí. K tomu mu stanoví lhůtu jednoho měsíce, případně měsíců tří, má-li dědic bydliště v zahraničí. V praxi se toto usnesení bude nejčastěji vyhlášovat při jednání v rámci řízení o pozůstalosti. Také k případnému odmítnutí či neodmítnutí dojde nejčastěji při tomto jednání. Pokud by dědici marně uplynula lhůta stanovená k odmítnutí, právo odmítnout dědictví zaniká (§1487 odst. 2 NOZ). Jak stanoví §1485 NOZ, k odmítnutí je oprávněn každý dědic, vyjma dědice smluvního, pokud dědická smlouva odmítnutí vylučuje. Je-li k tomu oprávněn na základě plné moci, může dědictví odmítnout, neodmítnout nebo přijmout také dědicův zmocněnec.²⁰ Odmítnutí nemůže být učiněno s podmínkou, výhradou nebo jen z části. Takové odmítnutí by

---

¹⁹ FIALA, Roman, BEEROVÁ Kamila, In FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475 až 1720). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 55–56.

²⁰ K tomu také § 898 odst. 2 písm. c) NOZ, který stanoví, že rodiče mohou za potomka dědictví odmítnout jen se souhlasem soudu.

poté bylo zatíženo neplatností. K odmítnutí se naopak nebude přihlížet v případě, že se dědic chová tak, jako by chtěl dědictví přijmout. Jelikož je odmítnutí dědictví neodvolatelné, nebude se přihlížet ani k projevu vůle, kterým dědic odmítnutí dědictví odvolá (§1489 NOZ).²¹ Následkem odmítnutí dědictví je skutečnost, že se na dědice hledí, jako by mu pozůstalost nikdy nenapadla (§1486 NOZ). NOZ také zavádí novinku v podobě možnosti nepominutelného dědice, odmítnout dědictví s výhradou povinného dílu. V tomto případě se však dědic nezbujuje povinnosti hradit dluhy zůstavitele.²²

Podobně jako je tomu u odmítnutí dědictví, mohou dědici svoji odpovědnost za dluhy zůstavitele vyloučit také zřeknutím se (§1484 NOZ) nebo vzdáním se (§1490 NOZ) dědického práva. Oba instituty se však od odmítnutí dědictví v mnohém liší. Zatímco odmítnutí dědictví přichází v úvahu až v řízení o pozůstalosti, institut zřeknutí se dědického práva má sloužit k tomu, aby se případný dědic mohl z dědění vyloučit ještě za zůstavitelova života. Účel zřeknutí se dědictví bude především tam, kde případnému dědici poskytne zůstavitel určité plnění, které by se muselo v pozůstalostním řízení započítat na jeho dědický podíl či povinný díl. V praxi totiž dochází v těchto případech k řadě konfliktů. Na rozdíl od odmítnutí, není zřeknutí se dědictví jednostranný projev vůle, ale dědic tak může učinit jen smlouvou se zůstavitelem, která má formu veřejné listiny. Tato forma byla zvolena především s ohledem na význam majetkových záležitostí a citlivost vztahů mezi příbuznými. Jak ve své knize dodává Svoboda: „v dědicích bojujících o svoje zájmy často se uplatní nejtemnější stránky lidské bytosti;“²³ v případě zrušení smluvních práv a povinností stačí forma písemná. Na rozdíl od odmítnutí, kde se odmítá vždy dědictví jako celek, zříct se dědického práva může dědic i z části. |A to jak poměrně, tak ve vztahu k určité věci.²⁴

Konečně vzdání se dědictví je dohoda mezi dvěma, ale i více dědici, kteří dědictví neodmítli, o tom, že se jeden vzdává dědického práva ve prospěch jiného. Stejně jako odmítnutí dědictví bude dohoda činěna před soudem v rámci řízení o pozůstalosti. Zákon výslovně nestanoví, že by muselo mezi dědici dojít k dohodě, avšak předpokládá, že dědic, vůči kterému se jiný vzdal svého dědického práva, musí s tímto postupem souhlasit, jinak se ke vzdání nebude vůbec přihlížet. Zároveň platí, že spočívá-li zůstavitelova vůle v tom, aby dědic osobně plnil příkaz, odkaz nebo jiné opatření mu uložené, nezbujuje ho vzdání se

---

²¹ Mimo jádro úpravy odmítnutí dědictví stojí § 1702 NOZ, který uvádí, že se dědic nemůže odmítnutím dědictví zprostit povinností uložené mu pořizemím pro případ smrti, s tím, že uplatní své právo jako dědic ze zákona.

²² KONDROVÁ, Martina. Odmítnutí dědictví, zřeknutí se dědického práva a vzdání se dědictví jako staronové instituty dědického práva po rekodifikaci. *Ad Notam*, 2014, roč. 20, č. 1, s. 6–7.

²³ Svoboda, E. *Dědické právo*. 2. vydání. Praha: Československý kompas, 1946, s. 11. citováno dle ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník s aktualizovanou...*, s. 608.

²⁴ ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník s aktualizovanou...*, s. 607–609.

dědictví povinnosti, takový úkon splnit. Dědic, který se svého práva vzdal, přestává být účastníkem pozůstalostního řízení.²⁵

Pokud mají dědici na konkrétním majetku zůstavitele osobní zájem, bývá nejvýznamnějším a v praxi patrně i nejpoužívanějším nástrojem ochrany uplatnění výhrady soupisu.²⁶ Celý institut bude podrobněji rozebrán v kapitole třetí, proto následuje pouze základní představení tohoto pojmu. Již bylo zmíněno, že podle starší úpravy odpovídal dědic za dluhy zůstavitele jen do výše nabytého dědictví. Z logiky věci tak plyne, že výhrada soupisu, jako nástroj omezující odpovědnost dědice, neměla v předešlém občanském zákoníku místo. Tento institut je nově zaveden až v NOZ, konkrétně v §1674 až §1676, respektive jeho účinky poté upravují ustanovení §1704 až §1708. Ještě lze doplnit, že výhradu soupisu upravuje v §175 a §176 souběžně také ZŘS. Ačkoliv je u nás zvolený přístup, stojící na aktivní obraně dědiců, přijímán velmi rozporuplně, je účel výhrady soupisu prostý. V případě, že dědic před notářem jako soudním komisařem v pozůstalostním řízení výhradu soupisu uplatní, bude za zůstavitelovy dluhy odpovídat jen do výše nabytého dědictví. Pokud dědic toto řešení nezvolí, bude platit obecně stanovené pravidlo a dědic bude za zůstavitelovy dluhy odpovědný v plném rozsahu.

1.5 Ochrana věřitelů v pozůstalostním řízení

V předcházející podkapitole byly představeny možné nástroje, pomocí kterých mohou dědici omezit, případně úplně předejít své povinnosti k pozůstalostním dluhům. Součástí právního řádu jsou však také nástroje, které naopak poskytují ochranu věřitelům pozůstalosti. Lze říct, že s novou právní úpravou dědického práva došlo zřetelně k výraznějšímu posílení jejich práv. Jedná se o poměrně výrazné změny oproti úpravě předcházející, kde byla práva věřitelů chráněna jen minimálně. Stav ochrany věřitelů v minulé právní úpravě pak ve svém článku trefně shrnuje Bednář: „*Vezmeme-li v úvahu stávající koncepci přechodu dluhů ze zůstavitele na dědice, tak můžeme dojít k závěru, že by bylo možné s trochou nadsázky konstatovat, že dnes se dlužníkovi vyplatí umřít, než aby platil dluhy.*“²⁷

Zásadní význam pro postavení věřitelů v řízení o pozůstalosti má zcela jistě určení okruhu účastníků. Účastník má totiž právo na to, aby s ním soud v průběhu řízení jednal, doručoval mu obsílky k jednání a rozhodnutí. Kromě toho, může také činit návrhy, podávat vyjádření k dokazování a má mnoho dalších oprávnění, které může využít k dosažení svých

²⁵ SVOBODA, KLIČKA. *Dědické právo...*, s. 235.

²⁶ Tento závěr vyplývá z autorových zkušeností, získaných v notářské kanceláři.

²⁷ BEDNÁŘ, Václav. *Dědické právo v novém občanském zákoníku. Obchodní právo*, 2012, č. 5, s. 167.

práv. Osoba může být účastníkem celého řízení nebo jen pro některou jeho část.²⁸ Oprávnění zůstavitelova věřitele být účastníkem pozůstalostního řízení nalezneme v §112 ZŘS, který stanoví, že účastníkem bude takový věřitel v případě, kdy v řízení půjde o odloučení pozůstalosti, které navrhl, případně o soupis pozůstalost, který navrhl. V obou případech bude účastníkem jen ten z věřitelů, který takové opatření navrhl nebo se k takovému návrhu alespoň připojil. Navrhl-li věřitel soupis pozůstalosti, má právo se takového soupisu zúčastnit, vznášet dotazy a připomínky (§1685 odst. 2 písm. d) NOZ), také mu musí být doručeno usnesení o nařízení soupisu s vyrozuměním o soupisu (§ 177 a § 178 ZŘS). Jestliže věřitel spolu se soupisem navrhl také odloučení pozůstalosti, bude se mu doručovat i usnesení, kterým soud rozhodl o jeho návrhu na odloučení (§ 152 ZŘS). Výše uvedené platilo pro běžné projednání pozůstalosti. Byla-li však pozůstalost předložena a došlo k nařízení likvidace pozůstalosti, jsou věřitelé, kteří se přihlásili, nebo kteří mají právo na uspokojení své pohledávky, účastníky likvidace dle § 117 odst. 1 ZŘS. Pokud tyto věřitelé byli účastníky již řízení o pozůstalosti, jejich účastenství zaniká dnem právní moci usnesení o nařízení likvidace.²⁹

Výraznou změnou, kterou můžeme najít v NOZ, a která ovlivňuje postavení věřitelů, je odpovědnost dědiců za úplnost zjištění pozůstalostního majetku. Tato změna by měla předejít především nepoctivému jednání ze strany dědiců a přispět k větší jistotě dotčených věřitelů. Zatímco podle úpravy předešlé, bylo zatajení zůstavitelovy věci potrestáno jen tím, že se zatažená věc stala součástí soupisu, podle úpravy stanovené v ustanovení §1688 NOZ, bude mít takové jednání vliv na konečnou odpovědnost dědice za pozůstalostní dluhy. Pokud se totiž prokáže, že seznam pozůstalostního majetku vyhotovený správcem pozůstalosti a potvrzený všemi dědici nebo společné prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku dle §1687 NOZ neodpovídají skutečnosti v rozsahu nikoliv nepodstatném, zruší se účinky výhrady soupisu a takový dědic bude za dluhy odpovídat v plném rozsahu. Neúplnost inventáře může být za splnění podmínek v §1688 odst. 1 písm. b) NOZ také důvodem pro nařízení soupisu nového.³⁰ Jak plyne z §1688 odst. 2 NOZ, odpovědnost za neúplnost soupisu mohou nést i osoby pod zvláštní ochranou (§1685 odst. 2 písm. a) NOZ), avšak jen tehdy, pokud majetek zatajili úmyslně. U ostatních dědiců postačuje dle zákona zavinění ve formě pouhé nedbalosti. Jestliže neúplnost soupisu nezavinili ani z nedbalosti, zůstávají jim účinky výhrady soupisu zachovány. Důležité je připomenout, že výše uvedené nastane jen v případě, kdy bude seznam

---

²⁸ SVOBODA, KLIČKA. *Dědické právo...*, s. 207.

²⁹ MUZIKÁŘ, Ladislav. In MACKOVÁ: *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář...*, s. 224–225.

³⁰ BEDNÁŘ: *Dědické právo v novém...*, s. 168.

majetku vykazovat nedostatky. Pokud dědici majetek zatají, ale soudní komisař se o něm dozví způsobem jiným, věřitelům nevznikne žádná újma a nebude tak důvod pro uplatnění účinků §1688 NOZ.³¹

K další významné novince, kterou současná právní úprava přináší, patří bezesporu nové pravidlo pro běh promlčecí lhůty po smrti zůstavitele. Jak podle úpravy předešlé, tak podle té současné, přecházejí na dědice práva a povinnosti již k okamžiku smrti zůstavitele. O tom, kdo se dědicem skutečně stane, však není jistota až do doby, než soud dědické právo deklaratorně potvrdí. Smrtí zůstavitele se tak věřitel dostává do nevýhodné pozice. Na jedné straně mu plyne promlčecí lhůta k uplatnění své pohledávky, která se smrtí dlužníka nestaví, na straně druhé nemá jistotu, koho vlastně o splnění dluhu žádat. Za účinnosti staré právní úpravy měl věřitel dvě možnosti, buď žalovat osobu, která se jevila jako dědic nejpravděpodobnější nebo žalovat neurčitý okruh subjektů. Ani jedna z variant však nebyla bez rizika.³² Dnešní ustanovení §643 odst. 1 NOZ sice nezavádí stavění promlčecí lhůty zůstavitelovou smrtí, ale umožňuje věřiteli domáhat se svých práv ještě minimálně 6 měsíců po pravomocném skončení pozůstalostního řízení. Pokud by po konci řízení o pozůstalosti zbývalo z promlčecí lhůty více jak 6 měsíců, ustanovení §643 se nepoužije a věřiteli bude samozřejmě svěřit lhůta delší.³³

V neposlední řadě k ochraně věřitelů významně přispívá také institut odloučení pozůstalosti, kterému bude věnován zbytek diplomové práce.

---

³¹ DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědické...*, s. 532–533.

³² BEDNÁŘ: *Dědické právo v novém...*, s. 168-169.

³³ ŠTEVČEK, Marek, LAZÍKOVÁ, JARMILA. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2259.

2 Odloučení pozůstalosti v novém občanském zákoníku

2.1 Historický úvod

Dříve, než bude přistoupeno k úpravě odloučení v současné právní úpravě, je podstatné si uvědomit, že institut odloučení byl dlouho před nabytím účinnosti NOZ zakotven také v obecném zákoníku občanském (OZO). V ustanovení §812 bylo stanoveno, že věřitel dědictví, odkazovník nebo nepominutelný dědic mohl v případě obav ze sloučení pozůstalostního majetku s majetkem dědice požádat, aby bylo dědictví odděleno od majetku dědice, soudem uschováno nebo opatrovníkem spravováno, jeho nárok na něm zaznamenán a zapraven. Avšak i když se dědic přihlásil k dědictví bezvýhradně, nebyl mu zavázán zbytkem svého jmění. Toto ustanovení bylo, až na určité změny, převzato vládním návrhem občanského zákoníku z roku 1937³⁴, který odloučení upravoval v §670 a §671. Osoby oprávněné k podání návrhu nahradil pojmem věřitel pozůstalosti a doplnil, že návrhu nebude možné vyhovět, pokud bude zřejmě bezdůvodný. Možnost věřitele podat návrh byla zúžena i konkretizací jeho obav. Ty se totiž měly týkat pouze dědicova předlužení. Mimo jiné bylo také upřesněno, že odloučení pozůstalosti nebrání jejímu přikázání. Úprava v OZO a poté i její podoba v návrhu z roku 1937 byly pro současnou úpravu odloučení pozůstalosti vzorem. Z tohoto důvodu, budou i oba zmíněné prameny využity v další části této práce. A to i přes to, že v jiných oblastech dědického práva lze mezi současnou a historickou úpravou dědického práva spatřovat jisté odlišnosti.³⁵

2.2 Pojem

Jak už bylo uvedeno v kapitole první, v pozůstalostním řízení platí zásada univerzální sukcese a pozůstalost přechází na dědice jako celek. To ještě nemusí nic znamenat, jelikož ve většině případů budou zůstavitelovi dědici, ať už díky zděděnému majetku či vlastním finančním zdrojům, v takové finanční situaci, že s uspokojením pozůstalostních věřitelů nebude problém. Avšak mohou nastat situace, kdy sami dědici budou mít velké množství vlastních dluhů, což by v konečném důsledku mohlo pro věřitele znamenat výraznou

---

³⁴ Osnova z roku 1937; tisk č. 844; Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník. Praha: Státní tiskárna, 1937.

³⁵ Tak například přechod pozůstalosti s ním související dědické přihlášky, které u nás platily až do roku 1950. Viz DADUOVÁ, Martina, HORÁK, Ondřej. Nové dědické právo a meziválečná rekodifikace. *Ad Notam*, 2016, roč. 22, č. 1, s. 12.

komplikaci při uplatňování jeho práv. A právě v reakci na výše zmíněné, obsahuje občanský zákoník §1709 a §1710, kde je zakotven institut odloučení pozůstalosti (separatio bonorum), který by měl pro dotčeného věřitele představovat určitou míru ochrany ještě předtím, než dojde k potvrzení dědictví.

Pokud notář odloučení pozůstalosti usnesením povolí, majetek zůstavitele se nestane součástí majetku dotčeného dědice, ale bude tvořit samostatnou část, ze které se bude moci uspokojit pouze věřitel, který návrh na odloučení podal. Tímto postupem se předejde situaci, kdy by se dědicovi věřitelé mohli z pozůstalostního majetku uspokojit přednostně před věřiteli pozůstalosti.³⁶ I když bude nakonec pozůstalostní věřitel jediný, kdo se bude moci z odloučeného majetku uspokojit, neznamená to, že by pro něho z odloučení neplynula žádná rizika. V §1710 občanského zákoníku se totiž uvádí, že po povolení odloučení, ztrácí věřitel právo uspokojit se z ostatního dědicova majetku. To i v případě, kdy dědic neuplatnil výhradu soupisu. To by mohlo hrát roli zejména tehdy, bude-li pozůstalost předložena a dědici využijí výhrady soupisu. Výstižně to shrnuje důvodová zpráva k NOZ *„Jedná se o opatření k ochraně věřitelů, které má svůj důvod tehdy, je-li pozůstalost zřejmě aktivní, ale dědic sám je předlužen.“*³⁷

Právní úpravu týkající se odloučení pozůstalosti nenajdeme jen v občanském zákoníku. Institutem odloučení se zabývá také zákon o zvláštních řízeních soudních, který nejprve ve svém §152 odst. 1 uvádí, že o návrhu na odloučení pozůstalosti rozhodne soud usnesením a poté v odst. 2 hovoří o tom, že soud vyhotoví seznam majetku patřícího do odloučené pozůstalosti a ukáže-li se to nezbytným, majetek zajistí.

I když to pro uplatnění institutu nehraje roli, stojí za zmínku, že označení „odloučení pozůstalosti“ není zcela přesné. Jak již bylo uvedeno, pozůstalost tvoří zůstavitelův majetek i jeho dluhy, odloučení se však týká jen a pouze jeho majetku.³⁸

2.3 Podmínky, za kterých lze odloučení uplatnit

2.3.1 Věcná legitimace k podání návrhu

K tomu, aby notář mohl o odloučení pozůstalosti jednat, a následně také rozhodnout je třeba, aby byl podán příslušný návrh.³⁹ Nad tím, kdo takový návrh může podat, však v praxi

---

³⁶ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. (§ 1475 až 1720)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s 591.

³⁷ ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník s aktualizovanou...*, s. 699.

³⁸ ŠEŠINA, Martin, MUŽIKÁŘ, Ladislav, DOBIÁŠ, Petr. *Dědické právo. Praktická příručka*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 294.

panují značné neshody. Tomu nahrává ustanovení §1709 NOZ, které osobu oprávněnou označuje pouze jako věřitele, jenž osvědčí obavu z předlužení dědice. Koho pod pojem věřitele zahrnout, už ale neprozrazuje. Nesporné je, že oním věřitelem bude v první řadě věřitel zůstavitele, který má vůči zůstaviteli dosud neuspokojenou pohledávku, kterou přihlásil do pozůstalostního řízení, a kterou bude schopný v návrhu na odloučení pozůstalosti dostatečně prokázat.

Šešina v článku pro Ad Notam⁴⁰ a především v komentáři k NOZ uvádí, že pod pojem věřitel výše zmíněného ustanovení je možné zařadit také odkazovníka. Lze si totiž představit situaci, kdy mu bude zůstavitelem odkázána větší suma peněz, kterou pro nedostatek finančních prostředků nebude možné uhradit z pozůstalostního majetku. V takovém případě přechází povinnost splnit odkaz na dědice, který dědictví přijmul, ať už je v pozůstalosti dostatek finančních prostředků či nikoliv. Dalším, kdo by dle Šešiny mohl splňovat kritéria pojmu věřitel je nepominutelný dědic zůstavitele. Za předpokladu, že jeho nárok na povinný díl nebude uspokojen samotným zůstavitelem, jsou dědici ti, kteří by měli nepominutelnému dědici uhradit povinný díl v penězích. Jak v případě odkazovníka, tak v případě nepominutelného dědice, by se tedy jednalo o věřitele dle §1709, i přes to, že ani odkazovník, ani nepominutelný dědic nejsou věřiteli zůstavitele, ale věřiteli dědice. Svůj názor opírá především o velmi obecné označení věřitel, které nebylo blíže specifikováno. To by spíše odpovídalo skutečnosti, že pod pojem věřitel můžeme zahrnout i odkazovníka a nepominutelného dědice.⁴¹ Názoru, vykládat pojem věřitel široce, by svědčilo i ustanovení §812 OZO, jež začíná slovy „*Obává-li se věřitel dědictví, odkazovník nebo nepominutelný dědic, že by mohl býti sloučením pozůstalosti s dědicovým jměním ohrožen na své pohledávce...*“. Také z komentáře od Roučka a Sedláčka vyplývá, že na prvním místě je k podání návrhu na odloučení pozůstalosti oprávněn věřitel pozůstalosti. Poté může návrh podat také legatář (odkazovník) a nepominutelný dědic, jehož podíl není zcela pokryt dědicovým podílem.⁴² Věcné legitimaci odkazovníka a nepominutelného dědice odpovídá i velké množství dobových soudních rozhodnutí.⁴³ Na druhou stranu, vládní návrh

---

³⁹ TLÁŠKOVÁ, Šárka. In SVOBODA: *Zákon o zvláštních řízeních...*, s. 305.

⁴⁰ ŠEŠINA, Martin. Postavení odkazovníka v řízení o pozůstalosti. *Ad Notam*, 2015, roč. 21, č. 4, s.10.

⁴¹ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 591.

⁴² ŠTAJGR, František. In ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3, (§§ 531 až 858). Praha: V. Linhart, 1936, s. 547.

⁴³ Jako příklad lze zmínit rozhodnutí NS Gl. U. 14.995. Now. V 559, rozhodnutí NS Gl. U. 2743, rozhodnutí NS rakouského ze dne 5. 3. 1924, sp. zn. Ob I 41/24 SZ VI/97 nebo rozhodnutí Gl. U. 1921 vše citováno dle ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 547, 550. *K tomu také rozhodnutí NS ČSR ze dne 2. 10. 1929, sp. zn. R II 251/29. (Vážný č. 9266) a rozhodnutí NS ČSR ze dne 14. 11. 1929, sp. zn. R I 833/29. (Vážný č. 9360).*

občanského zákoníku z roku 1937 obsahuje ve svém §670 pouze pojem věřitel pozůstalosti, a odkazovníka či nepominutelného dědice nezmiňuje. Stejně tak §112 ZŘS hovoří jen o věřiteli zůstavitele. V neposlední řadě i Drápal si stojí za tím, že odkazovník ani nepominutelný dědic věřiteli ve smyslu §1709 NOZ nejsou. Nemohou tak ani podat návrh na odloučení pozůstalosti.⁴⁴

Dle autora diplomové práce nelze v tomto případě ztotožňovat pojem věřitel pozůstalosti a věřitel zůstavitele. Věřitel pozůstalosti je pojem širší, a zahrnuje i věřitele, kteří mají vztah k pozůstalosti obecně. Proto lze mít za to, že i pod pojem věřitel pozůstalosti, tak jak ho uvádí §670 vládního návrhu, lze zahrnout pojmy odkazovník či nepominutelný dědic, a to i přes to, že ustanovení §812 OZO tyto pojmy uvádí samostatně. Práce se tedy spíše přiklání k názoru Šešiny, vykládat pojem věřitel v širším slova smyslu. To, že autor ustanovení §1709 NOZ užil čistě pojmu věřitel je stěžejní. Lze navíc předpokládat, že smyslem ustanovení týkajících se odloučení pozůstalosti by měla být ochrana osob, jejichž nároky souvisí se smrtí zůstavitele a přechodem zůstavitelova majetku. Nároky odkazovníka i nepominutelného dědice s přechodem pozůstalostního majetku souvisí, i když v daném případě nejsou věřiteli zůstavitele.

Pokud dojde k rozhodnutí vykládat pojem věřitel extenzivně, lze mít za to, že pod něho budou patřit i jiné než uvedené osoby. Věřitelem by mohl být například ten, kdo žádá vyloučení věci z pozůstalostního jmění z důvodu svého vlastnického práva⁴⁵ či ten, kdo žádá zaopatření z titulu nemanželského dítěte.⁴⁶ Naopak odloučení pozůstalosti nemůže žádat společník zůstavitele, jde-li o oddělení společného jmění od jmění náležejícího do pozůstalosti.⁴⁷

2.3.2 Samotný návrh na odloučení

Mimo věcnou legitimaci k podání návrhu, je také třeba představit si náležitosti, které musí tento návrh obsahovat. Prvním předpokladem pro uplatnění odloučení pozůstalosti je navrhovatelova pohledávka související s pozůstalostí, která nebyla dosud uspokojena, a kterou věřitel řádně doložil. Pohledávka představuje jednu stranu závazku, které odpovídá právo věřitele požadovat po dlužníkovi určité plnění. Druhou stranu závazku tvoří povinnost dlužníka tento nárok na plnění uspokojit (§1721 NOZ). Takový závazek může vzniknout ze

⁴⁴ DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědické...*, s. 595.

⁴⁵ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 29. 1. 1946, sp. zn. R I 285/4. (Vážný č. 176).

⁴⁶ Rozhodnutí NS Gl. U. N. F. 5269, citováno dle ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 547.

⁴⁷ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 26. 1. 1929, sp. zn. R I 6/29. (Vážný č. 8663).

smlouvy, protiprávního činu či jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá (§1723 NOZ). Pohledávka může být různá. Roli nehraje ani to, zda jde o pohledávku dosud nesplatnou nebo podmíněnou. Důležité však je, aby plnění nebylo vázáno čistě na osobu dlužníka a jeho smrtí tedy nezaniklo.⁴⁸ Dobře to shrnuje Rouček a Sedláček „*je lhostejno, zda žadatelova pohledávka je už splatná nebo zda je omezena časem nebo výminkou neb zda je sporná nebo zda by v konkursu měla či neměla předností pořadí.*“⁴⁹ Je naopak sporné, zda pohledávka může obstát, i když nebude peněžité povahy.⁵⁰ To i přes skutečnost, že Šešina řadí mezi způsobilé pohledávky i ty nepeněžité.⁵¹ Autor se přiklání spíše ve prospěch pohledávek nepeněžitých. Nutno ale podotknout, že například zajištění takové pohledávky či prokázání dědicova zadlužení, může být v určitých případech prakticky nemožné a bude na notářích, jak se s takovými návrhy vypořádají.

Má-li navrhovatel vůči dlužníkovi platnou pohledávku, která nebyla dosud uspokojena, či jinak nezanikla, bude na něm, aby pomocí příslušných listin tyto skutečnosti osvědčil tak, aby se zdály alespoň velmi pravděpodobnými.⁵² Tím se předejde návrhům zjevně šikanózním, jejichž jediným účelem je protahovat odevzdání pozůstalosti do rukou dědiců.⁵³ Je zřejmé, že ačkoliv je čistě na věřiteli, jaký způsob k prokázání své pohledávky zvolí, v ideálním případě by tak měl činit pomocí listin veřejných. Za prokázání lze považovat dluh, který věřitel doloží soudním rozhodnutím. V jiných případech bude čelit riziku, že dědici dokážou dluh zpochybnit.

Dále by měl navrhovatel označit majetek, který žádá odloučit. Na povaze tohoto majetku bude záležet, jaký druh závěry použít.⁵⁴ Majetek, který bude odloučen od majetku dědice, by měl alespoň částečně odpovídat velikosti navrhovatelovy pohledávky. Měl by postačovat k dostatečné ochraně věřitele, na druhou stranu by neměl být nepřiměřeně velký. Pokud se takto odloučený majetek nakonec nestane součástí dědictví, bylo by na místě odloučení pozůstalosti zrušit.⁵⁵ Je však otázkou, jak se věřitel, který není účastníkem pozůstalostního řízení, o zůstavitelově majetku dozví. Lze mít za to, že řešení může představovat ustanovení §44 odst. 2 OSŘ. Věřitel se obrátí na notáře s žádostí o nahlédnutí do pozůstalostního spisu. Vyžadovaný veřejný zájem k nahlédnutí představuje plánované

⁴⁸ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 593.

⁴⁹ ŠTAJGR, František. In ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 546.

⁵⁰ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. [Díl] 5, Právo dědické.* 2. dopl. vyd. Praha: VŠEHRD, 1933, s. 87.

⁵¹ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 593.

⁵² DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědické...*, s. 595.

⁵³ Rozhodnutí NS Gl. U. 15.172 citováno dle ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 548.

⁵⁴ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 595–596.

⁵⁵ TLÁŠKOVÁ, Šárka. In SVOBODA: *Zákon o zvláštních řízeních...*, s. 305.

odloučení pozůstalosti. Zdrojem informací by se pro věřitele mohly stát také veřejné seznamy, kde může být určitý majetek zapsán.

Jak vyplývá z §1709 NOZ, věřitel je povinen v návrhu osvědčit také obavu z předlužení dědice. Taková situace nastane v případě, kdy věřitel zůstavitele, odkazovník, nepominutelný dědic či další příslušná osoba předpokládá, že by její pohledávka měla být uhrazena dědicem, ale zároveň se obává, že dědic pro vlastní nesolventnost nebude schopen plnit závazky plynoucí pro něho z přechodu pozůstalosti.⁵⁶ Takový věřitel bude nucen obavu z předlužení řádně osvědčit. Prokázat dědicovo zadlužení tak, aby o tom nebylo pochyb, by však pro věřitele představovalo neúměrnou zátěž. Proto postačí, osvědčí-li předlužení dědice a jeho neschopnost dostát svým závazkům alespoň takovým způsobem, aby se to jevilo jako pravděpodobné.⁵⁷

Předlužení dědice lze zjistit například z rejstříku dlužníků a úpadců, kam si věřitel zařídí přístup nebo také z katastru nemovitostí, konkrétně jeho oddílu C, kde jsou uvedena omezení vlastnických práv.⁵⁸ S tím souvisí i prokazování těchto skutečností pomocí rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku, kopiemi exekučních příkazů či údajů o úvěrových smlouvách, které dědic uzavřel.⁵⁹ I když věřitel nemusí zadlužení prokazovat nade vší pochybnost, je zřejmé, že zjistit a prokázat zadlužení, může být v určitých případech velmi těžký úkol.

Kromě uvedených skutečností je pro věřitele také nezbytné, aby návrh na odloučení byl skutečně podán proti osobě, která má potenciál stát se dědicem zůstavitele. V případě prokázání veřejného zájmu, se i zde nabízí varianta využít ustanovení týkající se nahlédnutí do spisu (§44 odst. 2 OSŘ). Veřejný zájem by opět mohla představovat potřeba využít institut odloučení pozůstalosti.

Vzhledem ke skutečnosti, že potvrzení dědictví znamená splnutí majetku zůstavitele s majetkem dědice, tím pádem i možnost dědice s majetkem nakládat podle své libosti, je předpokladem návrhu v neposlední řadě také to, aby návrh došel soudu ještě před právní mocí rozhodnutí o nabytí dědictví. V případě, že by byl návrh podán až poté, co rozhodnutí o dědictví nabylo právní moci, postrádal by smysl, kterým je ochrana věřitele a musel by být notářem odmítnut.⁶⁰

---

⁵⁶ KOVÁŘOVÁ: *Dědické právo podle...*, s. 31.

⁵⁷ Rozhodnutí NS ČR ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 21 Cdo, 165/2017.

⁵⁸ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 594.

⁵⁹ TLÁŠKOVÁ, Šárka. In SVOBODA: *Zákon o zvláštních řízeních...*, s. 305–306.

⁶⁰ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 594.

2.4 Řízení o odloučení pozůstalosti

Řízení o odloučení pozůstalosti je součástí řízení o pozůstalosti, jehož úpravu obsahuje hlava třetí ZŘS. Výlučně odloučení pozůstalosti se týká především §112, který označuje zůstavitelova věřitele za účastníka řízení, jde-li v něm o odloučení pozůstalosti. Dále §152, který nejprve v odstavci prvním ukládá rozhodnout o odloučení usnesením a v odstavci druhém nabádá k zaznamenání a zajištění majetku zahrnutého do odloučené pozůstalosti.

Řízení probíhá před notářem. Účastníkem je zůstavitelův dědic, vykonavatel závěti, v určitých případech správce pozůstalosti a jak je uvedeno výše, také věřitel, který podal návrh na odloučení. V řízení o odloučení neplatí zásada projednací, ale zásada vyšetřovací. To znamená, že tím, kdo nese odpovědnost za shromáždění důkazů a řádné zjištění skutkového stavu je notář, jemuž věřitel adresoval návrh na odloučení. Takový návrh by měl samozřejmě obsahovat veškeré náležitosti, které byly uvedeny v předcházející podkapitole.

Dle Tláškové by měl soud o odloučení rozhodnout co nejdříve a jednání vůbec nenařizovat.⁶¹ Autor práce se však přiklání k názoru Šešiny, který uvádí, že jakmile notáři návrh dojde, měl by zahájit jednání.⁶² To totiž slouží především k řádnému informování účastníků, představuje možnost jejich vyjádření a také umožňuje notáři získat od účastníků informace potřebné k vydání rozhodnutí.

Pokud budou splněny všechny potřebné náležitosti předpokládané zákonem, vydá notář rozhodnutí ve formě usnesení, kterým odloučení povolí. I když nepůjde o usnesení ve věci samé, mělo by obsahovat téměř všechny náležitosti konečného rozhodnutí, tedy výrok, odůvodnění, poučení o odvolání a také by mělo být doručeno všem účastníkům řízení. Opět lze odkázat na Šešinu, dle něhož má usnesení, pokud je to třeba, obsahovat kromě výroku, kterým se odloučení povoluje, také výroky, kterými soud rozhodl o nařízení závěry a způsobu jejího provedení, o nařízení soupisu a případně výrok o určení správce odloučeného majetku s vymezením rozsahu spravovaného majetku. Pokud notář odloučení povolí, vyhotoví také seznam odloučeného majetku.⁶³

Obecnou úpravou ZŘS, případně OSŘ se budou řídit opravné prostředky. Proti rozhodnutí soudu prvního stupně, tedy notáře, je odvolání přípustné, pokud není stanoveno jinak. Takové odvolání však nemá dle §171 OSŘ odkladný účinek. Dovolání proti rozhodnutí soudu odvolacího je přípustné za splnění podmínek v §237 OSŘ, případně §30 ZŘS.

---

⁶¹ TLÁŠKOVÁ, Šárka. In *SVOBODA: Zákon o zvláštních řízeních...*, s. 305–306.

⁶² ŠEŠINA, Martin. In *ŠVESTKA: Občanský zákoník. Komentář...*, s. 594–595.

⁶³ Tamtéž.

2.5 Účinky odloučení

Na úvod je třeba zdůraznit, že většina účinků nastává až právní mocí usnesení, kterým se odloučení povoluje. Existují však i účinky, které jsou vázány již na podání návrhu.

Samotný věřitelův návrh má vliv na zajištění majetku patřícího do pozůstalosti. Jak vyplývá z §1682 odst. 1, písm. d) NOZ, pokud se k tomu naskytne důvod, nečeká soud na povolení odloučení, ale majetek zajistí již po podání návrhu. Notář sice ještě neví, jaký majetek bude skutečně do odloučené pozůstalosti patřit, měl by však mít představu o věřitelově pohledávce. Bude tak na jeho uvážení, aby zajistil majetek, který alespoň částečně pohledávce odpovídá.

Dále je třeba dát za pravdu gramatickému výkladu ustanovení §112 ZŘS a připustit, že již samotným podáním návrhu se věřitel zůstavitele, ale i ostatní věřitelé pozůstalosti, stávají účastníky pozůstalostního řízení, jde-li v něm o jimi navržené odloučení. To vyplývá především ze staršího rozhodnutí NS ČSR, které uvádí „*K tomu, aby se odkazovník nebo jiný věřitel pozůstalost stal účastníkem pozůstalostního řízení, není zapotřebí, aby mu bylo povoleno oddělení dědictví od jmění dědicova; stačí již návrh na povolení oddělení podle §812 obč. zák., není-li zřejmě bezdůvodný.*“⁶⁴ Mezi další následky patří aktivace institutů, kterými se autor bude blíže zabývat v kapitole třetí. Jsou jimi závěra pozůstalosti (§1682 odst.1 písm. d) NOZ), v případě, že nebyla nařízena již po podání návrhu, dále pak soupis a ocenění pozůstalosti, které přicházejí v úvahu, jestliže o to věřitel požádal (§1685 odst. 2 písm. c) NOZ).

Až samotným povolujícím usnesením nastává účinek klíčový. Ta část pozůstalosti, která je v usnesení určena, a která má připadnout dědici, vůči němuž návrh směřuje, zůstane separována od jeho ostatního jmění. Zároveň bude tato část pozůstalosti spravována odděleně.⁶⁵ To vše s výše zmíněným následkem dle §1710 NOZ. Z odloučené pozůstalosti se uspokojí jen ten věřitel, který odloučení vyžádal, zároveň však přijde o právo nárokovat si další dědicův majetek, i když dědic neuplatnil výhradu soupisu. Účinkem zmiňovaného usnesení by mělo být i ustanovení správce odloučeného majetku.⁶⁶

Je důležité zmínit, že odloučení pozůstalosti neznamena pro věřitele vznik žádného věcného práva a nezakládá tedy věcněprávní účinky. Nelze ztotožňovat navrhovatele

---

⁶⁴ Zmíněné rozhodnutí NS ČSR ze dne 3. 11. 1937, sp. zn. R I 566/39 (Vážný č. 17447). překonává názor obsažený v rozhodnutí NS ČSR ze dne 9. 5. 1927, sp. zn. R I 7/27, R I 8/27, (Vážný č. 7074), které výše zmíněné osoby považovalo za účastníky pozůstalostního řízení až od okamžiku, kdy jim bylo odloučení pozůstalosti povoleno.

⁶⁵ KOVÁŘOVÁ: *Dědické právo podle...*, s. 151.

⁶⁶ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 595.

odloučení s tím, komu svědčí například zástavní či zadržovací právo.⁶⁷ Výstižně se k tomu vyjadřují Rouček a Sedláček. K povolení odloučení pozůstalostí uvádějí „*Jde jen o záznam spisový, nikoli knihovní.*“⁶⁸.

2.6 Následná ochrana a postup věřitele

Pravomocným usnesením o odloučení situace zdaleka nekončí. Navrhovatel by měl dále postupovat tak, aby dosáhl konečného uspokojení své pohledávky. V ideálním případě by mělo stačit, aby se osoba oprávněná dluh splnit o dluhu dozvěděla, a následně jej dobrovolně uhradila. Pokud se tak ovšem nestane, bude na navrhovateli odloučení, aby se pomocí zákonodárcem poskytnutých nástrojů aktivně domáhal uspokojení své pohledávky. Mezi zmíněné nástroje lze zařadit například žalobu (nalézací řízení), či následné vymáhání dluhu v exekučním řízení na základě exekučního titulu (vykonávací řízení).

Otázkou zůstává, co dělat v případě, kdy navrhovateli bylo odloučení povoleno, a on svoji pohledávku dále aktivně nevymáhá. Sporné je především to, do kdy se z odloučeného majetku může uspokojit pouze věřitel, který odloučení navrhl, a kdy, případně jestli vůbec, povede navrhovatelova nečinnost k převážení zájmů na straně věřitelů dědice a ti se následně budou moci domáhat uspokojení svých pohledávek i z odloučeného majetku. I když Šešina považuje otázku za spornou, přiklání se k tomu, že se z odloučeného majetku může uspokojit jen navrhovatel, avšak pouze tehdy, pokud se uspokojení své pohledávky aktivně domáhá.⁶⁹ Šešina vychází z rozhodnutí Nejvyššího soudu rakouského, které přímo uvádí „*Jen takový oprávněný k oddělení, který pohledávku vymáhá, má nárok na udržení oddělení i po odevzdání pozůstalosti.*“⁷⁰ S tímto názorem je možné naprosto souhlasit. V případech, kdy právo jednoho znamená omezení práva jiného, musí být na osobu oprávněnou kladeny mnohem větší nároky. Pokud by navrhovatel po odloučení pozůstalosti zůstal pasivní, znamenalo by to bezúčelné omezování práv ostatních věřitelů, což by bylo v rozporu se základními právními principy. Je však třeba trvat na tom, aby případné právo uspokojit se z odloučeného majetku i pro ostatní věřitele potvrdil soud, s ohledem na konkrétní okolnosti případu. V situacích, kdy bude mít navrhovatel k pasivitě omluvitelný důvod, není možné, aby o své výsadní postavení přišel.

⁶⁷ DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědické...*, s. 596.

⁶⁸ ŠTAJGR, František. In ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 546.

⁶⁹ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 593.

⁷⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu rakouského z 5. 3. 1924, Ob I 41/24, S. Z. V1/97, citováno dle ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 598.

Významným okamžikem pro navrhovatelův postup, směřující k uspokojení jeho pohledávek, je rozhodnutí o nabytí dědictví. I když se soudním potvrzením dědictví blíže zabývá až kapitola následující, je vhodné uvést, že právní moc tohoto rozhodnutí má za následek mimo jiné také splnutí pozůstalostního majetku s majetkem dědice a zároveň, jak uvádí §188 písm. a) ZŘS, právní mocí rozhodnutí o nabytí dědictví zaniká závěra pozůstalosti a všechna další opatření, která sloužila k zajištění pozůstalosti. Úplnému splnutí pozůstalostního majetku s majetkem dědice brání pravomocné usnesení o odloučení pozůstalosti, to však neznamená, že by dědic nemohl s majetkem patřícím do odloučené pozůstalosti nakládat.⁷¹ Dědic ho může například darovat, prodat či dát do zástavy.⁷² Navrhovateli by tak mělo být jasné, že je třeba se domáhat uspokojení své pohledávky co nejdříve, neboť vymožení jeho práv, může být dědicovým jednáním oslabeno.

Kromě vymáhání svých práv v nalézacím či vykonávacím řízení, poskytuje právní řád navrhovateli i další možnosti, jak se proti jednání dědiců bránit. Bylo uvedeno, že rozhodnutím o nabytí dědictví zanikají opatření zajišťující pozůstalost. Pokud se tak stane, a navrhovateli bude dále hrozit zmaření jeho práv, může využít institut předběžného opatření, jak jej upravuje §74 an. OSŘ. Věřitel, který si vymohl odloučení, může především žádat, aby dědici bylo uloženo nenakládat s určitými věcmi nebo právy dle §76 odst.1 písm. d) OSŘ. To vše za podmíněk, které OSŘ pro předběžné opatření stanoví.⁷³

Druhou možností obrany upravuje NOZ. Pokud jednání dědice zkracuje navrhovatelova práva, může využít §589 a pomocí odpůrcí žaloby se domáhat neúčinnosti takového jednání. To platí jen pro pohledávku vykonatelnou. Nebude-li pohledávka vykonatelná, bude pro navrhovatele nejvhodnější postupovat dle §593 a prostřednictvím notáře informovat dotčeného dědice o tom, že si vyhrazuje právo dovolat se vůči němu neúčinnosti jeho zkracujícího jednání. Pokud tak učiní, lhůta k odvolání neúčinnosti mu nepoběží, dokud se jeho pohledávka nestane vykonatelnou.⁷⁴

Jinou možností skýtá situace, kdy věřitelovu návrhu na odloučení nebylo vyhověno, ale vůči dlužníkovi probíhá, případně bude probíhat, insolvenční řízení. Tento postup stanovil ve svém usnesení Vrchní soud v Praze. Z předmětného usnesení vyplývá, že pokud nebude věřitel uplatňující odloučení pozůstalosti se svým návrhem úspěšný, ale vůči dotčenému dědici bude následně probíhat insolvenční řízení, ve kterém bude majetek, který dědic nabyl

---

⁷¹ Odlišně tomu bylo v OZO. Například komentář k OZO od Roučka a Sedláčka uvádí, že k odevzdání pozůstalosti může dojít, jen pokud byly navrhovatelovy nároky uspokojeny nebo alespoň řádně zajištěny. Viz ŠTAJGR, František. In ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 546.

⁷² DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědické...*, s. 596.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 593.

v pozůstalostním řízení, zapsán do soupisu majetkové podstaty (§205 IZ), stane se navrhovatel účastníkem insolvenčního řízení jako věřitel pohledávky (§14 odst. 1 IZ) a bude se moci domáhat uspokojení své pohledávky v insolvenčním řízení. Pokud by snad došlo k situaci, že neúspěšnému navrhovateli uplyne lhůta k podání přihlášky do insolvenčního řízení, stanovená v rozhodnutí o úpadku, jelikož dědic nabyl dědictví až v jeho průběhu, nemusí to pro navrhovatele znamenat nemožnost takovou přihlášku podat (§173 an. IZ). V tomto případě by bylo na insolvenčním soudu, aby navrhovateli stanovil náhradní procesní lhůtu, ve které by se měl vyjádřit, zda hodlá vůči dědici uplatnit pozůstalostní dluh v insolvenčním řízení.⁷⁵

2.7 Zánik odloučení pozůstalosti

Již v předcházejících podkapitolách bylo uvedeno, že vydání povolujícího usnesení o odloučení pozůstalosti je vázáno na splnění zákonem stanovených podmínek. Pro navrhovatele nebude prokázání těchto podmínek vždy jednoduchým úkolem, a často bude záležet i na tom, jak se k návrhu postaví samotný dědic. Jednotlivé podmínky byly představeny dříve, proto přijde řada na specifické situace, které brání vyhovění návrhu, a které vyplývají především ze soudních rozhodnutí.

Například návrhu nebude možné vyhovět v případě, kdy bude navrhovatelova pohledávka dostatečně zajištěna.⁷⁶ Zajištění může spočívat ve zřízení zadržovacího nebo zástavního práva na majetku zůstavitele.⁷⁷ Pokud je to v jeho silách, může zajištění provést také dědic složením jistoty, čímž zamezí oddělení jeho jmění od toho pozůstalostního. Je-li to možné, jeví se jako ideální řešení spojit řízení o povolení odloučení s řízením o odvrácení odloučení pozůstalosti v jedno, a tím předejít zbytečným průtahům v pozůstalostním řízení.⁷⁸ Za dostatečné zajištění nelze automaticky považovat situaci, kdy bude určitá část pozůstalosti uložena v soudní úschově.⁷⁹ Důvodem zamítnutí návrhu dále nebude svěřením správy pozůstalosti do rukou navrhovatele či to, že se pozůstalostní odkaz týká jen a pouze nemovitosti.⁸⁰ Také skutečnost, že dědic nebude mít žádné vlastní jmění, není sama o sobě důvodem pro nevyhovění návrhu.⁸¹

---

⁷⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2017, sp. zn. 4 VSPH 671/2017.

⁷⁶ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 16. 11. 1929, sp. zn. R I 751/29, 752/29. (Vážný č. 9379).

⁷⁷ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 592.

⁷⁸ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 14. 12. 1945, sp. zn. R I 454/44. (Vážný č. 26).

⁷⁹ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 29. 1. 1946, sp. zn. R I 285/46. (Vážný č. 177).

⁸⁰ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 27. 3. 1930, sp. zn. R I 152/ 30. (Vážný č. 9768).

⁸¹ ŠTAJGR, František. In ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 546.

Naopak o další možnosti, která by vedla k nevyhovění návrhu, hovoří Šešina. Jelikož platí, že dědici odpovídají za dluhy zůstavitele společně a nerozdílně, nemusí se navrhovatel s uspokojením své pohledávky obracet na dědice zadluženého, ale může si vybrat jiného, u něhož hrozba předlužení nebude. Pokud by si i přes to vybral dluhy zatíženého dědice, lze mít za to, že by návrh na odloučení neměl být povolen. Je třeba vzít v úvahu i §1236 NOZ, dle něhož tvoří dědici zůstavitele společenství dědiců, a mají tak všichni právo k celé věci. Odloučení pozůstalosti tak znamená zásah do práv všech dědiců, nikoliv pouze toho, vůči němuž byl podán návrh na odloučení.⁸² Autor dává Šešinovi částečně za pravdu. Pokud by navrhovatel směřoval návrh na zadluženého dědice i přes to, že by měl možnost zvolit jiné řešení, jak svou pohledávku uspokojit, svědčilo by to spíše o návrhu šikanózním. Na druhou stranu, bylo již upozorněno na problematiku informovanosti navrhovatelů při zjišťování zadluženosti dědiců. Pokud by tedy byl připuštěn závěr, který poskytl Šešina, je otázkou, zda to nebude pro navrhovatele představovat nepřiměřené zatížení, které by znamenalo další důvod, proč institut odloučení v praxi raději nevyužít. Mimo již zmíněné zajištění, může dědic odvrátit odloučení zpochybněním existence navrhovatelovy pohledávky. A to například tvrzením, že tato pohledávka již byla uspokojena splacením dluhu.⁸³

Po přehledu situací, kdy návrhu nebude či naopak bude možné vyhovět, je podstatné také to, kdy povolené odloučení pozůstalosti končí. Lze se domnívat, že pokud po povolení odloučení nastanou některé z důvodů, pro které by návrhu na odloučení pozůstalosti nebylo možné vůbec vyhovět, budou tyto nedostatky z logiky věci následně znamenat také zrušení již povoleného odloučení. Tak tomu bude například v případě, kdy je navrhovatel zajištěn nebo pokud je jeho pohledávka dokonce úplně uspokojena.⁸⁴ Odloučení vzniká jen na návrh věřitele, tedy čistě z jeho vůle. Proto lze mít také za to, že se navrhovatel s dědicem mohou dohodnout o ukončení odloučení i bez toho, aniž by byl dluh zajištěn či uspokojen.⁸⁵ Dědic, který uspokojí navrhovatelovu pohledávku a docílí tím odmítnutí návrhu nebo zrušení již povoleného odloučení, musí ale počítat se skutečností, že může být za splnění určitých podmínek zavázán ostatním věřitelům i nad rámec odpovědnosti dědice, který uplatnil výhradu soupisu. Na tuto situaci totiž dopadá §1713 NOZ. Pokud by byla pozůstalost předlužena a tento dědic by svým jednáním uspokojil jednoho věřitele, bez ohledu na práva ostatních věřitelů, čímž by jim znemožnil úplné uhrazení svých pohledávek, byl by jim

---

⁸² ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 592.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 16. 11. 1929, sp. zn. R I 751/29, 752/29. (Vážný č. 9379).

⁸⁵ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 597.

zavázán až do výše, v jaké by dosáhli uspokojení při likvidaci pozůstalosti.⁸⁶ Na závěr je třeba uvést, že odloučení pozůstalosti naopak nekončí právní mocí rozhodnutí o nabytí dědictví.⁸⁷ Jak ve svém rozhodnutí konstatoval Nejvyšší soud, odloučení pozůstalosti nekončí ani v momentě, kdy návrhovátelem nesplní příkaz pozůstalostního soudu a nepodá žalobu k vymožení pohledávky, pro kterou mu bylo odloučení pozůstalosti povoleno. Dle Nejvyššího soudu není pozůstalostní soud vůbec oprávněn takovou povinnost nařídít.⁸⁸

---

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Rozhodnutí NS Gl. U. 1531 citované dle ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 598.

⁸⁸ Rozhodnutí ze dne 13. 2. 1946, sp. zn. R I 232/44. (Sbírka Vážený č. 51).

3 Vybrané pojmy dědického práva a jejich vztah k odloučení pozůstalosti

Institut odloučení by v praxi nemohl fungovat sám o sobě, proto je v jeho souvislosti třeba zmínit i jiné pojmy dědického práva, o kterých hovoří právní řád, a se kterými je odloučení pozůstalosti velmi úzce spjato. Následující podkapitoly tak budou zaměřeny na rozhodnutí o nabytí dědictví, závěru pozůstalosti, soupis pozůstalosti, správu pozůstalosti a likvidaci pozůstalosti.

Každý ze zmíněných pojmů bude představen nejdříve v rovině obecné a poté z hlediska jeho vztahu k samotnému odloučení pozůstalosti. Jelikož by to neodpovídalo cílům ani rozsahu této práce, nebudou výše zmíněné pojmy popsány vyčerpávajícím způsobem, ale pouze v takovém rozsahu, aby bylo možné popsat jejich vliv na odloučení pozůstalosti.

3.1 Rozhodnutí o nabytí dědictví

K přechodu práv a povinností na dědice je nutná určitá ingerence soudu.⁸⁹ Jedním ze základních cílů pozůstalostního řízení je tedy to, aby v ideálním případě nakonec dospělo k rozhodnutí o dědictví a došlo k potvrzení dědictví konkrétním dědicům. Jak plyne z §1479 NOZ, dědické právo vzniká již smrtí zůstavitele, dědici však s majetkem mohou počítat až poté, co jim bude notářem řádně potvrzeno pravomocným rozhodnutím, a to k okamžiku nabytí dědického práva.⁹⁰ Ne vždy je hned po smrti zůstavitele jisté, kdo je dědicem či jaký majetek do dědictví zůstavitele vůbec patří, je proto nutné, aby notář věc náležitě projednal a dědické právo deklaratorně potvrdil.

Abyste mohlo dojít k potvrzení dědictví, musí být splněny všechny zákonem stanovené podmínky, které jsou trochu nepřehledně zakotveny jak v NOZ, tak ZŘS. Co se týká podmínek stanovených v NOZ, lze zmínit především řádné prokázání dědického práva osobě, která si činí nárok na zůstavitelův majetek (§1670 NOZ). Dále není možné, aby taková osoba dědictví odmítla (§1485 an. NOZ), svého dědického práva se vzdala ve prospěch jiného dědice (§1670 NOZ) nebo své dědické právo zcizila (§1714 an. NOZ). Pokud by dědické právo svědčilo více osobám současně, bude na soudu, aby potvrdil dědictví té z nich, jejíž

---

⁸⁹ MIKEŠ, Jiří, Muzikář, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 125.

⁹⁰ Tak tomu bude v případě dědění ze zákona. V případě, že bude dědickým titulem závět či dědická Smlouva, je možná situace, kdy bude dispozice s dědictvím vázána na splnění podmínky nebo doložení času.

právo bude silnější (§1690 odst. 1 NOZ).⁹¹ Podmínkou je také zabezpečení vůle zůstavitele (§1690 odst. 1 NOZ) a splnění veškerých podmínek týkajících se odkazů (§1691 NOZ). Dle ZŘS je k potvrzení dědictví třeba, aby v průběhu pozůstalostního řízení nedošlo k nařízení likvidace pozůstalosti (§195 an. ZŘS) nebo aby pozůstalostní řízení nebylo před rozhodnutím zastaveno z důvodu pozůstalosti bez majetku nebo sice s majetkem, ale bez hodnoty, či s hodnotou pouze nepatrnou (§153 a §154 ZŘS).

Jak už bylo zmíněno, k potvrzení dědictví dojde prostřednictvím rozhodnutí o dědictví. Ustanovení §154 ZŘS uvádí, že pokud bude zjištěno dědické právo, pozůstalostní jmění a budou splněny všechny potřebné náležitosti, rozhodne soud o dědictví usnesením. Podstatná je povaha usnesení, kterým soud o dědictví rozhodne. Jako takové má pouze deklaratorní povahu, což znamená, že jeho cílem není založit dotčeným osobám práva a povinnosti, ale pouze deklarovat práva a povinnosti, která vznikla již smrtí zůstavitele.⁹² Možnosti jak rozhodnout stanoví soudu §185 odst. ZŘS. Soud může například potvrdit nabytí dědictví jedinému dědici, podle vůle zůstavitele rozdělit pozůstalost mezi více dědiců a potvrdit jim nabytí takto rozdělené pozůstalosti nebo může schválit dohodu dědiců o rozdělení pozůstalosti, a podle této dohody poté potvrdit nabytí dědictví. Jak ve své praktické příručce k novému občanskému zákoníku uvádí Kovářová, předmětem zmíněné dohody mezi dědici mohou být mimo jiné také samotné zůstavitelovy závazky. Nebude tedy výjimkou, že se dědici dohodnou, kdo uhradí který zůstavitelův dluh a kdo bude vymáhat kterou pohledávku.⁹³ V neposlední řadě by se měl soud zabývat také návrhem na vypořádání dle §1693 odst. 3 NOZ či vypořádáním povinného dílu dle §185 odst. 3 ZŘS. Právní moc rozhodnutí o dědictví představuje konec pozůstalostního řízení a pro úspěšného nabyvatele znamená potvrzení jeho práv, ale i povinností k majetku, který dříve patřil zůstaviteli. Dobře to ve své knize shrnují Svoboda a Klička, když rozhodnutí o dědictví označují jako onu „cílovou metu“, která znamená konec celého řízení, ale také výsledek, ke kterému by mělo směřovat úsilí jak pozůstalostního soudu, tak dědiců.⁹⁴

Rozhodnutí o nabytí dědictví má vztah také k odloučení pozůstalosti. Již v kapitole týkající se podmínek, za kterých lze odloučení uplatnit bylo naznačeno, že právní moc usnesení, kterým bylo rozhodnuto o dědictví, má vliv na samotné podání návrhu na odloučení

---

⁹¹ Nejsilnější dědické právo zakládá dědická smlouva, následuje závět a dědění ze zákona. V rámci zákonné dědické posloupnosti souvisí síla dědického práva s tím, do jaké dědické třídy osoba patří. První dědická třída zakládá dědické právo nejsilnější, naopak nejslabší právo mají osoby v šesté dědické třídě. Nejslabší dědické právo svědčí odkazovníkům a státu.

⁹² DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědické...*, s. 539.

⁹³ KOVÁŘOVÁ: *Dědické právo podle...*, s. 169.

⁹⁴ SVOBODA, KLÍČKA: *Dědické právo...*, s. 298.

pozůstalosti. Navrhovatel se na soud musí obrátit ještě předtím, než rozhodnutí o dědictví nabude právní moci a je lhotejně, jestliže soud o návrhu rozhodne až poté.⁹⁵ To však neplatí pro závěru a ostatní opatření zajišťující pozůstalost. Neplatí to dokonce ani pro správu pozůstalosti. Jak plyne z §188 ZŘS, tyto instituty zanikají právní mocí rozhodnutí o dědictví. Je tedy povinností soudu, rozhodnout o nich dříve, než dojde k odevzdání pozůstalosti. Povinnost podat návrh ještě před odevzdáním pozůstalosti neplatí bezvýhradně. Rouček a Sedláček připouští pozdní podání návrhu za situace, kdy bude rozhodnutí o dědictví pro zmatečnost zrušeno vyšším soudem.⁹⁶ Důvodem může být i případ, kdy vyjde najevo další relevantní majetek. Takový totiž ještě nemohl být odevzdán dědicům.⁹⁷ Tím, že rozhodnutím o dědictví končí správa pozůstalosti, musí také dojít ke změně osoby oprávněné majetek spravovat. Od tohoto okamžiku bude o majetek pečovat dědic, který ho v pozůstalostním řízení nabyt a který ho bude, jak plyne ze zákona, spravovat jako oddělené jmění.⁹⁸ Sporné je, zda se údaj o povoleném odloučení stane součástí usnesení o povoleném dědictví. Autor se přiklání k názoru, který v komentáři k NOZ prezentuje Šešina.⁹⁹ Výčet v §185 odst. 4 ZŘS nepovažuje za výčet taxativní. I když odstavec čtvrtý zmínku o odloučení pozůstalosti neobsahuje, nebrání to tomu, aby se informace o povolení odloučení v usnesení o potvrzení dědictví objevila, stejně jako ostatní informace tam obsažené, které jsou svojí povahou velmi podobné. Součástí informace o povoleném odloučení by měly být i údaje o oprávněném věřiteli nebo seznam odloučeného majetku.

Odloučení pozůstalosti dle doslovného znění §1709 odst. 2 NOZ nebrání, aby soud dědictví potvrdil. Jinak tomu bylo v úpravě OZO. Podle tehdejší úpravy mohlo po povolení odloučení dojít k odevzdání dědictví jen tehdy, pokud byly navrhovatelovy nároky zcela uspokojeny, nebo alespoň řádně zajištěny.¹⁰⁰

3.2 Závěra pozůstalosti

Jestliže notář, ať už po podání návrhu nebo na základě vlastního zjištění, dospěje k názoru, že pozůstalostnímu majetku hrozí odcizením, neoprávněným užíváním či jiným zásahem újma, učiní bez odkladu opatření, která budou sloužit k zajištění takto ohroženého

---

⁹⁵ KRČMÁŘ: *Právo občanské...*, s. 86.

⁹⁶ ŠTAJGR, František. In ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 547.

⁹⁷ Rozhodnutí NS Gl. U. N. F. 1249 (J. Bl. 1900, č. 46) citováno dle ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 597.

⁹⁸ DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědictvé...*, s. 596.

⁹⁹ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 597.

¹⁰⁰ ŠTAJGR, František. In ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 546.

majetku. Právě takové opatření k zajištění pozůstalostního majetku nazýváme závěrou. Konkrétní důvody pro bezodkladné nařízení závěry najdeme v §1982 odst. 1 NOZ. Důvody můžeme hledat na straně dědiců (jejich nepřítomnost nebo zadluženost), na straně samotné pozůstalosti (pokud je zadlužená) nebo v případě jiné situace, která je důvodem pro zvláštní opatrnost. Závěra může být nařízena jen na majetek, o kterém se má za to, že patřil zůstaviteli. Nebude tak přijatelné, aby došlo k zajištění věci, o které mezi dědici panuje spor, zda zůstaviteli skutečně patřila.¹⁰¹ Jak vyplývá z §1682 odst. 2 NOZ, je třeba se vyvarovat případů, kdy dojde k zajištění větší části pozůstalosti, než je skutečně zapotřebí. Pokud jsou důvody k zajištění na straně dědice, nemělo by být zajištěno více, než může stačit k uspokojení jeho dědického práva. Tento postup spočívající v předcházení bezdůvodného omezování práv jiných osob se projevuje mimo jiné také u odloučení pozůstalosti. Odloučena by neměla být větší část majetku než stačí k uspokojení práv navrhovatele. Dle §1683 NOZ není závěry třeba v případech, kdy budou práva dotčených osob dostatečně zajištěná nemovitou věcí nacházející se v pozůstalosti. Vždy je však třeba mít na paměti, že nestačí samotná existence nemovité věci, ale je třeba zohlednit její potenciál poskytnout dostatečnou jistotu.

Jednotlivé způsoby provedení závěry najdeme v ZŘS. Samotnou závěru pak Muzikář rozděluje na tu v užším a širším slova smyslu. Za závěru pozůstalosti v užším slova smyslu lze považovat uložení zůstavitelova majetku do úschovy soudu a zapečetění v bytě zůstavitele nebo na jiném vhodném místě (§149 ZŘS). Naopak pod závěru v širším smyslu můžeme zařadit také zákaz výplaty z účtu nebo z vkladní knížky (§150 ZŘS) a uložení povinnosti zůstavitelovým dlužníkům, skládat majetek do úschovy soudu (§151 ZŘS). Výběr konkrétního typu zajištění bude vždy záležet na povaze zajišťovaného majetku a účelu, ke kterému má zajištění směřovat.¹⁰² Zůstává spíše teoretickou otázkou, zda za závěru pozůstalosti v tom nejširším slova smyslu, tedy jako opatření k zajištění pozůstalosti, nemůžeme považovat také samotné odloučení pozůstalosti. V případě, že nebudou naplněny podmínky pro vznik závěry dle §1682 NOZ, bude dle důvodové zprávy k §1682 NOZ pro zajištění pozůstalosti postačovat ustanovení o správě pozůstalosti.¹⁰³

Základ vztahu mezi závěrou a odloučením pozůstalosti hledejme nejprve v §1682 odst. 1 písm. d) OSŘ, který stanoví, že soud bezodkladně nařídí závěru, jestliže věřitel navrhne odloučení pozůstalosti. Dále pak v §152 odst. 2 ZŘS, jenž ukládá soudu povinnost zajistit

---

¹⁰¹ SVOBODA, KLIČKA: *Dědické právo...*, s. 298.

¹⁰² MUZIKÁŘ, Ladislav. In MACKOVÁ: *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář...*, s. 281.

¹⁰³ ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník s aktualizovanou...*, s. 687.

odloučený majetek v případě, že se to ukáže nezbytným. Tato právní úprava může působit poněkud zmatečně. Na jedné straně ukládá notáři povinnost bezodkladně nařídit závěru, jestliže byl podán návrh na odloučení a na straně druhé mu nařizuje vyhotovit seznam odloučeného majetku a ten zajistit jen pokud je to nezbytné. Je otázkou, zda by měl ihned po podání návrhu bezodkladně nařídit závěru celé pozůstalosti, aniž by věděl, který majetek bude skutečně odloučen či jestli je to nezbytné, a nakonec rozhodnout o závěře znovu, už s vyhotoveným seznamem majetku a jen pokud to uzná za potřebné. Lze usuzovat, že by se měl držet postupu, co nejmenších zásahů do práv zúčastněných osob a opřít se o znění §152 odst. 2 ZŘS. Pokud se tedy věřitel obrátí na notáře s návrhem na odloučení, měl by se tento notář nejdříve pokusit udělat si na základě návrhu určitou představu o celé situaci a závěru usnesením nařídit jen pokud bude v danou chvíli skutečně nezbytná a jen na majetek, který by dle jeho odhadu měl stačit k zajištění práv věřitele. Pokud následně odloučení pozůstalosti povolí a stále bude toho názoru, že je závěry třeba, měl by v povolujícím usnesení takto nastavenou závěru nanejvýš drobně poupravit. Autor také souhlasí s tvrzením Tláškové, že pokud soud usnesením rozhodne o zajištění konkrétního majetku, měl by vždy uvést, jestli se tak děje z důvodu odloučené pozůstalosti.¹⁰⁴

3.3 Soupis pozůstalosti a výhrada soupisu

Soupis pozůstalosti je další z celé řady nových pojmů, o kterých se NOZ zmiňuje, a které jsou v naší společnosti poměrně neznámé. Jak uvádí §1684 odst. 1 NOZ, jeho účelem je zjistit rozsah pozůstalostního jmění a jeho čistou hodnotu k okamžiku úmrtí zůstavitele. Dle Muzikáře výše uvedený účel soupis pozůstalosti naplnit nemůže, neboť pojem jmění v sobě zahrnuje jak aktiva, tak pasiva. Oproti tomu soupis pozůstalosti se týká jen a pouze aktiv, tedy majetku.¹⁰⁵ Pokud to odůvodňují okolnosti případu, může být soupis pozůstalosti nahrazen seznamem pozůstalostního majetku, vyhotoveným správcem pozůstalosti a potvrzeným všemi dědici, případně společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku (§1687 NOZ). Notář také nemůže soupis nařídit kdykoliv to uzná za vhodné, ale jen v situacích, které předpokládá zákon. Takové důvody pro nařízení soupisu najdeme v §1685 NOZ. Toto ustanovení ukládá notáři povinnost nařídit soupis, pokud je to třeba pro výpočet povinného dílu, je-li mezi dědici osoba pod zvláštní ochranou (například osoba nesvéprávná), není-li

---

¹⁰⁴ TLÁŠKOVÁ, Šárka. In *SVOBODA: Zákon o zvláštních řízeních...*, s. 306.

¹⁰⁵ MUZIÁŘ, Ladislav. In *MACKOVÁ: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář...*, s. 334.

jisté, zda je někdo dědicem, ale také žádá-li o to věřitel, který navrhl odloučení pozůstalosti nebo osvědčil, že pro soupis existuje jiný vážný důvod.

Nejčastěji však bude soupis prováděn v případech, kdy dědic uplatní právo výhrady soupisu (§1685 odst. 1 NOZ). Právo vyhradit si soupis patří mezi jedno ze základních a nejdůležitější práv dědice v pozůstalostním řízení. Jako takové nemůže být dědici odňato a dědic se ho nemůže ani vzdát (§1674 odst. 1 NOZ). „*Výhrada soupisu je procedurální námitkou dědice, kterou uplatňuje v řízení o pozůstalosti u soudu (soudního komisaře). Uplatnění této výhrady jinde nemá sledované právní následky.*“¹⁰⁶ Na tom, jestli dědic výhradu uplatní, záleží množství pasiv, za které bude dědic odpovídat. Na rozdíl od předchozí právní úpravy, kde dědici automaticky odpovídali za dluhy jen do výše ceny nabytého dědictví, bude dědic, který výhradu pozůstalosti neuplatní, povinen hradit dluhy bez omezení (§1704 NOZ). Naopak, pokud práva na výhradu soupisu využije, odpovídá za dluhy jen v rozsahu nabytého majetku (§1706 NOZ). Výhrada musí být učiněna ve lhůtě jednoho měsíce od doby, co byla osoba o tomto právu vyrozuměna a činí se ústně před notářem, anebo prohlášením zaslaným mu v písemné formě (§1674 an. NOZ). Roli hraje také to, zda jde o osobu pod zvláštní ochranou nebo manžela, potomka či předka zůstavitele. Takové osoby totiž musí neuplatnění výhrady před soudem výslovně vyjádřit. U ostatních postačuje, pokud právo ve stanovené lhůtě neuplatní. Jak o právu výhrady soupisu, tak obecně o právu navrhnout soupis pozůstalosti musí být osoby řádně poučeny, včetně všech pravidel, které se k tomuto právu vztahují (§176 a §178 ZŘS). O soupisu pozůstalosti, případně jeho nahrazení seznamem pozůstalostního majetku či společným prohlášením o pozůstalostním majetku, rozhodne notář usnesením (§176 ZŘS).

Z výše uvedeného by se mohlo zdát, že pro dědice bude výhrada soupisu jasnou volbou a bude pro něho vždy bezpečnější, pokud tohoto práva využije. Svoboda a Klička však správně připomínají, že právo výhrady soupisu má i svou negativní stránku. Výhrada soupisu pozůstalosti v sobě totiž obsahuje povinnost nést náklady, které jsou s ní spojené (například odměna notáře nebo jeho hotové výdaje spojené s výhradou soupisu), a které bude muset v konečném důsledku hradit dědic, který si soupis pozůstalosti vyhradil.¹⁰⁷ V případě, že dědic nepředpokládá větší zadlužení pozůstalosti, bude pro něho rozumnější, právo na výhradu soupisu vůbec neuplatňovat.

Mimo to bude soupis pozůstalosti nařízen také v případě, kdy to navrhne věřitel žádající odloučení pozůstalosti (§1685 odst. 2 NOZ). I tato zákonná dikce ovšem nepůsobí

---

¹⁰⁶ DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědické...*, s. 486.

¹⁰⁷ SVOBODA, KLIČKA: *Dědické právo...*, s. 263.

zcela jasně. Jednotlivé názory na toto ustanovení se liší především v tom, zda má být soupis pozůstalosti nařízen ihned po podání návrhu, pokud si to věřitel vyžádá, nebo až pokud se notář rozhodne, že odloučení pozůstalosti povolí. Dále se neshodují ani v tom, zda soupis pozůstalostního majetku a seznam majetku v odloučené pozůstalosti, tak jak jej zmiňuje §152 odst. 2 ZŘS, působí vedle sebe a jeden je zdrojem druhého, nebo se naopak vzájemně vylučují. Autor se přiklání k možnosti navrhnout soupis společně s podáním návrhu na odloučení, aniž by bylo třeba čekat na usnesení, kterým se odloučení povolí. Na druhou stranu, bude-li návrh na odloučení zřejmě bezdůvodný, mohlo by vyhotovení soupisu představovat zátěž, jak pro notáře, tak pro osoby, kterých se odloučení týká. Avšak nelze zapomínat na znění §1686 odst. 3 NOZ, který ukládá povinnost hradit náklady soupisu tomu, kdo neměl k pořízení soupisu vážný důvod. Navrhovatel by si tak měl podání návrhu vždy řádně rozmyslet. Není vyloučeno, aby návrh na pořízení soupisu podal až později, kdy se podle výsledků řízení bude jevit jako důvodný. Tento závěr je odvozen jednak z dotčených ustanovení, které ve svém textu nevyžadují, aby o odloučení bylo rozhodnuto a zároveň ze smyslu samotného soupisu pozůstalosti. Autor je stejného názoru jako Drápal v komentáři k NOZ a soupis pozůstalosti považuje za jeden z podkladů pro vyhotovení seznamu majetku v odloučené pozůstalosti.¹⁰⁸ Jelikož je vhodné, aby seznam odloučeného majetku byl uveden již v samotném usnesení, kterým se odloučení povolí, měl by být soupis pozůstalostního majetku vyhotoven ještě předtím, než dojde k zmíněnému rozhodnutí o odloučení.

Věřitel, který podá návrh na odloučení pozůstalosti (postačí samotný návrh, nemusí o něm být rozhodnuto) je oprávněn být u soupisu přítomen a vznášet dotazy či připomínky.¹⁰⁹ Notář mu však takové oprávnění může odebrat, pokud dospěje k názoru, že by věřitelovou účastí mohlo být vážně ohroženo včasné provedení soupisu (§1684 odst. 2 NOZ).

Obecně platí, že náklady na pořízení soupisu se hradí z pozůstalosti a nese je ten z dědiců, kterému je pořízení soupisu ku prospěchu. V případě soupisu na návrh věřitele, který si vyžádal odloučení, není situace zcela zřetelná. Lze však mít za to, že soupis bude ku prospěchu dědice, u kterého hrozí předlužení. Odloučením pozůstalosti se totiž mění odpovědnost za pasiva pozůstalosti v jeho prospěch.¹¹⁰

Jak už bylo zmíněno, z odloučení pozůstalosti se může, až na určité výjimky, uspokojit jen ten věřitel, který si odloučení vyžádal. Ztrácí tím však výhodu, kterou mu poskytuje

---

¹⁰⁸ DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědické...*, s. 595

¹⁰⁹ K opačnému názoru dospěl NS ČSR v rozhodnutí ze dne 9. 5. 1927, sp. zn. R I 7/27, R I 8/27. (Vážný č. 7074). Dle tohoto rozhodnutí může věřitel činit návrhy na opravu a doplnění inventáře až v momentě, kdy mu bude odloučení povoleno.

¹¹⁰ ŠEŠINA, Martin. In Švestka, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 500.

§1704 NOZ. Nemůže se uspokojit z ostatního dědicova majetku ani v případě, kdy dědic neuplatnil výhradu soupisu a za normálních okolností by za dluhy odpovídal celým svým majetkem (§1710 NOZ).

3.4 Správa pozůstalosti

Dle NOZ nabývají dědici dědické právo už k okamžiku smrti zůstavitele. Jak už ale naznačily kapitoly předcházející, k tomu, aby pozůstalost na dědice přešla a mohli s ní fakticky nakládat, je třeba, aby jim dědictví potvrdil svým deklaratorním rozhodnutím notář. Než se tak stane, hledí se na pozůstalost jako na zvláštní majetkovou masu, kterou je v tomto mezidobí třeba chránit a nakládat s ní způsobem, který zajistí její využití k předpokládaným účelům. Právě k tomu slouží správa pozůstalosti.¹¹¹ „*Hlavním účelem správy pozůstalosti je tedy především zachování majetku i po smrti zůstavitele, aby tento majetek dále „žil svým životem“, nezávisle na životě zůstavitele.*“¹¹²

Správce pozůstalosti může formou veřejné listiny povolat sám zůstavitel. Pokud zůstavitel jmenoval pouze vykonavatele závěti, bude správa svěřena právě jemu. V případě, že by zůstavitel zůstal pasivní a nepovolal ani jednoho z nich, bude pozůstalost spravovat zůstavitelův dědic, případně všichni dědici, je-li jich více (§1677 NOZ). Nemůže-li pozůstalost spravovat správce pozůstalosti, vykonavatel závěti ani žádný z dědiců, je na notáři, aby jmenoval správce pozůstalosti (§157 ZŘS). Notář jmenuje správce pozůstalosti také v momentě, kdy zůstavitel nikoho nepovolal a je třeba vyhotovit seznam majetku patřícího do pozůstalosti, případně je-li proto jiný vážný či zákonem předpokládaný důvod. Není-li stanoveno jinak, má takto soudem jmenovaný správce stejné právní postavení jako správce povolaný zůstavitelem (§157 ZŘS). Správcem pozůstalosti může být jmenován jen ten, kdo s tím souhlasí (§158 odst. 1 ZŘS).

Ten, kdo spravuje pozůstalost, vykonává její prostou správu. Prostá správa se na rozdíl od správy plné, zmíněné v §1409 NOZ, vyznačuje tím, že je jejím cílem zachování majetku, a nikoliv jeho rozmnožení.¹¹³ Pokud by bylo třeba spravovat majetek mimo rozsah prosté správy, je takový postup možný, jen pokud s tím dědici souhlasí. Tento souhlas může být nahrazen povolením soudu, jestliže se dědici nedohodli nebo je-li dědicem osoba pod zvláštní ochranou (§1679 odst. 2 NOZ). Ujmul-li se správy dědic, který k tomu nebyl oprávněn,

---

¹¹¹ ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník s aktualizovanou...*, s. 687.

¹¹² CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David, MUZIKÁŘ, Martin. *Dědické právo. Základy soukromého práva IX*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 145.

¹¹³ Tamtéž.

a prokáže-li se, že takový dědic pozůstalostní majetek úmyslně zatajil nebo smísil s částmi svého majetku, aniž lze rozlišit, komu patří, ztrácí práva z uplatněné výhrady soupisu pozůstalosti. K tomu poznamenává Kovářová, že osoba spravující pozůstalost nemusí být k této činnosti nijak speciálně kvalifikována. Na druhou stranu není v souvislosti se správou vyloučena ani její trestní odpovědnost.¹¹⁴ Dle §1559 NOZ může správce pozůstalosti ze své funkce kdykoliv odstoupit. Pokud poruší závažným způsobem své povinnosti, není schopen takové povinnosti plnit nebo je-li pro to jiný vážný důvod, může jej notář odvolat i bez návrhu (§1560 NOZ). Funkce správce pozůstalosti, jakož i dalších osob oprávněných ke správě pozůstalosti, zaniká nejpozději právní mocí rozhodnutí o dědictví, jelikož tímto dnem správa pozůstalosti končí (§188 písm. c) ZŘS).

Správa pozůstalosti kromě jiného slouží také jako prostředek k řádnému naplnění účelu odloučení pozůstalosti. Již dříve byl citován Šešina, který připomíná, že v momentě, kdy soudní komisař usnesením odloučení pozůstalosti povolí, měl by v tomto usnesení uvést také správce odloučeného majetku a rozsah, v jakém bude zůstavitelův majetek spravovat.¹¹⁵ NOZ v §1709 odst. 1 uvádí, že by odloučená pozůstalost měla být spravována jako oddělené jmění. Jinde zákon o tomto případu správy mlčí, je však zřejmé, že se bude také řídit obecnými pravidly pro správu pozůstalosti.

Správa odloučeného majetku by měla připadnout tomu, kdo byl již dříve určen ke správě celé pozůstalosti. Ať už to bude správce pozůstalosti, vykonavatel závěti, některý z dědiců či jiná osoba jmenovaná soudem. Po ukončení pozůstalostního řízení, přechází správa na dědice, jemuž byla odloučená část pozůstalosti potvrzena.¹¹⁶ S tím také souvisí již zmiňovaná možnost navrhovatele odloučení, domáhat se uspokojení své pohledávky jen vůči tomu, kdo je zrovna oprávněn pozůstalost spravovat.¹¹⁷ Je otázkou, pokud by správcem pozůstalosti byl ještě před skončení pozůstalostního řízení dědic, vůči kterému se věřitel dovolává odloučení, zda by nebylo vhodné, aby soud ke správě odloučené části povolal osobu jinou, u které by zájem na odloučeném majetku nebyl.¹¹⁸

---

¹¹⁴ KOVÁŘOVÁ: *Dědické právo podle...*, s. 37.

¹¹⁵ ŠEŠINA, Martin. In ŠVESTKA: *Občanský zákoník. Komentář...*, s. 595.

¹¹⁶ MUZIKÁŘ, Ladislav. In MACKOVÁ: *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář...*, s. 286.

¹¹⁷ DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědické...*, s. 595–596.

¹¹⁸ Viz rozhodnutí NS ČSR ze dne 9. 5. 1927, sp. zn. R I 7/27, R I 8/27. (Vážný č. 7074). „Podání návrhu na oddělení jmění podle §812 obč. zák. nedotýká se soudních usnesení, týkajících se správy pozůstalosti, jen když usnesení ta byla pravoplatná v době návrhu na oddělení jmění“. Jde o situace, kdy bude dědicům ještě před podáním návrhu na odloučení pozůstalosti odevzdána část z pozůstalosti, jelikož je jejich dědické právo velmi pravděpodobné, případně kdy bude ještě před podáním návrhu určena povinnost správci pozůstalosti, poskytovat oprávněným osobám zaopatření. Taktó nabytá práva a povinnosti nemohou být následným návrhem na odloučení zvrácena. Podobně rozhodnutí NS ČSR ze dne 27. 3. 1930, sp. zn. R I 152/30. (Vážný 9768). „Návrhu na oddělení jmění není na překážku ani to, že byla dědici přenechána správa pozůstalosti“.

3.5 Likvidace pozůstalosti

Již bylo zmíněno, že pozůstalost netvoří jen aktiva, ale také pasiva, které notář z velké části zjišťuje z údajů od dotázaných dědiců. Veškeré známé dluhy jsou poté zapsány do seznamu pasiv (§173 ZŘS). Informovanost dědiců však nebývá vždy dostatečná, a proto, zejména v situaci, kdy přichází v úvahu větší zůstavitelovo zadlužení, poskytuje zákon dědicům další procesní nástroj, kterým je svolání neboli konvokace věřitelů (§174 ZŘS). Díky konvokaci by měli získat souhrnnou představu o dlužích, které budou následně hrazeny z pozůstalosti. Za situace, kdy aktiva pozůstalosti nepostačí ke krytí všech zjištěných pasiv, bude pozůstalost předložena a na řadu přijde likvidace pozůstalosti.

„Likvidací pozůstalosti se rozumí proces prováděný na základě zákona, kdy je předložená pozůstalost zpeněžena za účelem alespoň částečného uspokojení zůstavitelových věřitelů z pozůstalostního majetku.“¹¹⁹

Předpoklady pro nařízení likvidace lze nalézt v ustanovení §195 ŽŘS. Návrh může podat dědic, kterému svědčí výhrada soupisu, stát, na něhož se hledí jako by byl zákonný dědic, případně věřitel, jehož pohledávce odpovídá dluh, který je součástí likvidační podstaty.¹²⁰ Pokud budou splněny všechny předpoklady a vyžaduje-li to veřejný zájem, může notář likvidaci nařídit i bez návrhu.

Nařízení likvidace brání, jsou-li splněny podmínky pro zastavení řízení dle §153 a §154 ZŘS, případně již bylo o dědictví pravomocně rozhodnuto. Zaniklo-li manželství smrtí zůstavitele, je pro likvidaci pozůstalosti nezbytné vypořádání společného jmění manželů zůstavitele a jeho manžela. Základním předpokladem je také to, aby notář na základě zjištěných aktiv a pasiv stanovil předložení majetku zůstavitele. O likvidaci pozůstalosti rozhodne notář usnesením, ve kterém vždy vyzve věřitele, aby ve stanovené lhůtě přihlásili své pohledávky. Zároveň je poučí, jaké budou následky, jestliže pohledávky řádně a včas nepřihlásí (§196 ZŘS). V případě potřeby správy nebo zpeněžování majetku patřícího do likvidační podstaty či v případě sporů o pasiva likvidační podstaty, může notář jmenovat likvidačního správce (§197 ŽŘS). S nařízením likvidace zákon spojuje také mnoho dalších následků (§198 an. ZŘS). Po vyvěšení nařízení o likvidaci na úřední desce soudu, nelze na majetek patřící do likvidační podstaty nařídit ani provést exekuci. Mimo jiné tím také zanikají

---

¹¹⁹ SVOBODA, KLIČKA: *Dědické právo...*, s. 263.

¹²⁰ „Likvidační podstata je tvořena majetkem, který bude předmětem zpeněžení, a tedy na jeho rozsahu a hodnotě závisí, kteří věřitelé a popřípadě v jakém rozsahu budou nakonec uspokojeni.“ Viz SVOBODA, KLIČKA: *Dědické právo...*, s. 332.

dědická práva zůstavitelových dědiců a účastníky přestávají být ti, kdo jimi byly v původním pozůstalostním řízení.

Pro význam diplomové práce je ovšem nejdůležitější, že dnem právní moci usnesení o nařízení likvidace pozůstalosti zaniká také samotné odloučení pozůstalosti (§200 písm. e) ZŘS). Likvidace má vliv i na osobu, která odloučený majetek spravuje. Vyvěšením usnesení na úřední desce soudu, totiž přechází správa pozůstalosti na likvidačního správce, případně na notáře, nebyl-li správce pozůstalosti jmenován (§199 ZŘS). Již byla také řeč o §1713 NOZ který, za splnění předem stanovených podmínek umožňuje věřitelům uspokojit se v rozsahu, kterého by se jim dostalo při likvidaci pozůstalosti. To platí také pro věřitele navrhuující odloučení pozůstalosti.

Jak uvádí Drápal, limitem pro uspokojení by pro takového věřitele nebylo množství odloučeného majetku, nýbrž výše majetku, který by mu náležel při likvidaci pozůstalosti. Odloučení pozůstalosti by totiž nemělo znamenat újmu pro ostatní pozůstalostní věřitele.¹²¹ Je však otázkou, zda závěr, že odloučení pozůstalosti nemůže znamenat pro ostatní pozůstalostní věřitele újmu musí platit nutně za každých okolností. Lze si totiž představit situaci, kdy majetku, ze kterého by se pozůstalostní věřitelé mohli uspokojit bude nakonec dostatek (například proto, že dědic přijal dědictví bezvýhradně), ale lehce zpeněžitelný bude jen ten v odloučené části. Autor má za to, že za těchto okolností by se pomyslné mísky vah měly přiklonit na stranu toho z věřitelů, který se aktivně staral o svá práva a který si včas vymohl odloučení pozůstalosti. Ostatní pozůstalostní věřitelé by se v tomto případě mohli z odloučeného majetku uspokojit až po věřiteli, který odloučení navrhl.

Lze souhlasit s názorem Kovářové, dle které se stane likvidace pozůstalosti v budoucnu čím dál častějším jevem.¹²² Bude tedy platit to samé, co bylo v úvodu naznačeno pro samotné odloučení. Na základě současného společenského vývoje se zadlužování stává stále běžnější a oba zmíněné instituty musí na řadu přicházet zákonitě mnohem častěji.

---

¹²¹ DRÁPAL, Ljubomír. In FIALA: *Občanský zákoník IV. Dědické...*, s. 595.

¹²² KOVÁŘOVÁ: *Dědické právo podle...*, s. 189.

4 Odloučení pozůstalosti v současné rakouské právní úpravě

V Rakousku má právní úprava dědického práva oporu v ustanoveních zákona č. 946/1811 Sb. z. s., Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (v českých zemích též jako obecný zákoník občanský). ABGB (OZO) nabyl platnosti již počátkem 19. století, a zatímco na našem území mezi roky 1950 až 1965 svůj význam postupně ztrácí, u našich rakouských sousedů platí s určitými změnami až do dnes. Vzhledem ke skutečnosti, že současný občanský zákoník vychází primárně právě z ABGB (OZO), není divu, že se koncept dědického práva v Rakousku od toho našeho příliš neliší.¹²³

Z principů, na kterých stojí rakouské dědické právo lze vyzdvihnout mimo jiných především princip adiční a princip ingerence. Na rozdíl od úpravy v NOZ, kde se dědictví nabývá tzv „ipso jure“, a kde notář jedná s případným dědicem automaticky, dle úpravy v ABGB se musí dědic o své právo přihlásit a výslovně jej přijmout (princip adiční). Na základě této přihlášky mu musí být dědictví soudem odevzdáno (princip ingerence). Zde je již patrná shoda s NOZ, kde se k přijetí dědictví vyžaduje soudní rozhodnutí, kterým se dědictví potvrdí konkrétnímu dědici.¹²⁴

Úprava dědického práva je v ABGB součástí hlavy 8. až 16., tedy §531 až §858. V hlavě osmé jsou nejdříve definovány základní pojmy dědického práva. Ustanovení §531 označuje pozůstalost jako souhrn práv a závazků zemřelého, pokud nesouvisí s jeho osobními vlastnostmi. Ustanovení §532 popisuje dědické právo jako věcné právo ujmout se držby celé pozůstalosti nebo její části. Kdo má právo dědické, nazývá se dědicem. Přejítí pozůstalosti najdeme v hlavě 15., kde se uvádí, že pozůstalost odevzdává soud na základě dědické přihlášky, ve které musí být dědicem prokázán právní důvod k ujetí se dědictví.¹²⁵ Co se týká odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele, vychází ABGB z principu univerzální sukcese. Na dědice tedy přechází také veškeré pozůstalostní dluhy. Ten má pak možnost využít nástrojů, pomocí kterých svou odpovědnost omezí. Pokud se dědic k dědictví přihlásí s výhradou soupisu, bude za dluhy odpovídat jen do výše aktiv, pokud bez této výhrady, odpovídá za dluhy neomezeně.¹²⁶

---

¹²³ SCHELLE, Karel. *ABGB a dědické právo*. [online]. law.muni.cz, [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné z: <[https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Schelle_Karel_\(4371\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Schelle_Karel_(4371).pdf)>

¹²⁴ TILSCH, Emanuel. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní*. Část I. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 37.

¹²⁵ SCHELLE, Karel. *ABGB a dědické právo*. [online]. law.muni.cz, [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné z: <[https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Schelle_Karel_\(4371\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Schelle_Karel_(4371).pdf)>

¹²⁶ BRIM: K přechodu dluhů ..., s. 3.

Institut odloučení je zakotven v §812 ABGB¹²⁷ a podobnost s úpravou odloučení v NOZ je již na první pohled zjevná. Odloučení pozůstalosti od jmění dědicova spadá spolu s dalšími pojmy do skupiny, která nese označení „opatření před odevzdáním dědictví“. Význam spočívá v tom, že ta část majetku, která by měla přejít na dědice, zůstane od jeho ostatních aktiv oddělena, bude soudem uschována či opatrovníkem spravována, a to i poté, co dojde k odevzdání dědictví konkrétnímu dědici. Tím by mělo být dosaženo právního, ale i faktického oddělení pozůstalostního majetku od majetku dědice. Cílem je zabránit všem možným rizikům, která vyplývají z dispozičního práva dědice k pozůstalostnímu majetku. Jde nejen o možný přístup věřitelů zadluženého dědice k aktivům pozůstalosti, ale i o další možná rizika, která vyplývají z práva dědiců nakládat s majetkem pocházejícím z pozůstalosti.¹²⁸ Riziko tím pádem může představovat například správa společnosti, která vede ke snižování hodnoty této společnosti či jiná správa majetku nebo hospodářská aktivita dědice, která evidentně směřuje v neprospěch pozůstalostního majetku.¹²⁹

NOZ, ale i vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937, na rozdíl od §812 ABGB výslovně uvádí, že riziko pro věřitele představuje především dědicovo zadlužení. O ostatních rizicích se však nezmiňují.¹³⁰ Místo toho může věřitel využít zejména předběžných opatření dle OSŘ.

Odloučení se musí týkat veškerého pozůstalostního majetku, včetně toho, který vznikl až po zůstavitelově smrti. Je naopak vyloučeno usilovat o odloučení z pozůstalosti jen pro určitou její část nebo jednotlivé věci. Vzhledem k tomu, že se na návrh nepominutelných dědiců do pozůstalosti započítává i majetek, který zůstavitel daroval za svého života nebo pro případ své smrti, jsou tyto položky součástí odloučeného majetku, pokud o odloučení požádal nepominutelný dědic a obdarovaný je zároveň jediným dědicem. Odloučení pozůstalosti se dále může týkat i staveb dočasných. Pro oddělení pozůstalostního majetku je lhostejno, zda se dědic přihlásil s výhradou nebo bez ní, zda je pozůstalost v soudní úschově, zda již byl pro majetek jmenován správce nebo je-li dědic v úpadku. Nepřípustným nečiní odloučení ani menší hodnota majetku v pozůstalosti. Návrh na odloučení lze však odmítnout, pokud je naprosto zbytečný, například proto, že v pozůstalosti nejsou žádná aktiva.¹³¹

---

¹²⁷ Kromě ABGB je úprava odloučení pozůstalosti upravena také v AußStrG (zvláštním zákoně o nesporných řízeních).

¹²⁸ NEMETH, Kristin. In SCHWIMANN, Michael, KODEK, Georg. *ABGB-Praxiskommentar*. Band 3, (§ 531 – §858 ABGB). 4. Auflage. Wien: LexisNexis, 2013, s. 305.

¹²⁹ WELSER, Rudolf. In RUMMEL Peter, LUKAS Meinhard. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit wichtigen Nebengesetzen und EU-Verordnungen : Teilband (§531-§824 ABGB) - Erbrecht*. 4. Auflage. Wien: Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2014, s. 287.

¹³⁰ Viz § 1709 NOZ a § 670 vládního návrhu kterým se vydává občanský zákoník 1937.

¹³¹ WELSER, Rudolf. In RUMMEL, LUKAS: *Kommentar zum Allgemeinen...*, s. 287–288.

Návrh na odloučení může podat věřitel, který má pohledávku vůči zůstaviteli, ale také další věřitelé, jejichž pohledávky souvisí s pozůstalostním majetkem a jeho přechodem na dědice (například ten, kdo má právo na náhradu nákladů pohřbu). Mezi věřitele oprávněné k podání návrhu řadíme i nepominutelné dědice či odkazovníky, a to jak ty, kterým svědčí právo poživací, tak ty, kterým byla odkázána určitá věc. Návrh mohou podat také ti, kterým svědčí právo na výživu, pozůstalý manžel s ohledem na nároky vyplývající pro něho z §758 ABGB nebo i osoby, které byli obdarovány pro případ smrti. I vyděděný může návrh podat, pokud dědici před soudem jeho právo nepopřou.¹³² Spoludědic může o odloučení požádat jen tehdy, pokud je zároveň věřitelem pozůstalosti.¹³³

Je lhostejno, zda je pohledávka podmíněná či nepodmíněná, nemusí být dokonce splatná ani peněžitá. Podstatné je, že návrh musí být podán do právní moci rozhodnutí, kterým dojde k odevzdání dědictví. Poté jen o jmění dodatečně najevo vyšlém.¹³⁴ Před schválením odloučení je vhodné vyslechnout dědice, a to především z důvodu jeho ochrany. Nařízení jednání ke slyšení dědice je vhodné, ale nikoliv nutné. Rozhodne-li se soud jednání nenarizovat, měl by svůj postup řádně odůvodnit.¹³⁵ Co se týká osob oprávněných k podání návrhu, lze opět spatřovat určitý rozdíl od úpravy v NOZ. Zákonodárce totiž v ustanovení §1709 odst. 1 NOZ užívá pouze označení věřitel, aniž by tento pojem blíže specifikoval.

Svoji pohledávku musí věřitel také osvědčit (vyjma nepominutelných dědiců). Samotná žaloba však nárok neprokazuje. Jelikož se nevyžaduje prokázání na jisto, není na škodu, pokud se dědic pokusí pohledávku popřít. Jak už bylo uvedeno výše, věřitelova obava z neuspokojení svých pohledávek nespočívá jenom v zadlužení dědice, ale může se týkat jakéhokoliv nebezpečného nakládání s pozůstalostním majetkem. Dokonce se může jednat o obavy čistě subjektivní. Důkaz v samém slova smyslu není vyžadován, ale návrhvatel by měl alespoň doložit, co jeho obavám nasvědčuje (je zde patrná zásada dispoziční). Riziko existuje vždy, pokud má dědic bydliště v zahraničí.¹³⁶ Naopak jen čistě abstraktní možnost nebezpečí přístupná není. Například jako důvod návrhu není možná obava ze skutečnosti, že dědicem je charitativní organizace, která by prostředky mohla použít na charitativní účely. Je proto nutné uvést konkrétní okolnosti, zcela nelogické či protichůdné argumenty nestačí.¹³⁷ Kromě věřitele je třeba zmínit také dědice, který by se měl pokusit věřitelovy obavy vyvrátit

---

¹³² Tamtéž s. 289.

¹³³ Rozhodnutí NS rakouského ze dne 4. 12. 1923, sp. zn. Ob II 770/23 SZ V/287 citováno dle ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 550.

¹³⁴ WELSER, Rudolf. In RUMMEL, LUKAS: *Kommentar zum Allgemeinen...*, s. 288–289.

¹³⁵ NEMETH, Kristin. In SCHWIMMANN, KODEK: *ABGB-Praxiskommentar...*, s. 310–311.

¹³⁶ WELSER, Rudolf. In RUMMEL, LUKAS: *Kommentar zum Allgemeinen...*, s. 290.

¹³⁷ Tamtéž.

a prokázat, že žádné nebezpečí nehrozí. Pokud dědic s odloučením souhlasí, nelze po věřiteli dále žádat, aby nebezpečí jakkoliv osvědčoval.¹³⁸

Odloučení pozůstalosti lze odvrátit zajištěním pohledávky. Proto nebude odloučení povoleno nepominutelnému dědici, jehož povinný díl je uložen u soudu. Stejně tak nebude odloučení povoleno ani odkazovníkovi důchodu, zajištěného složením uhrazovací listiny. K zajištění může dojít pomocí zástavy, hypotéky nebo bankovní záruky. Jistotu naopak nepředstavuje sama o sobě skutečnost, že je dědic nadstandardně majetný, nebo že je v pozůstalosti nemovitá věc.¹³⁹ Jistota setrvává až do doby, než budou nároky věřitele dostatečně uspokojeny. Jelikož není povinností soudu stanovit výši jistoty z moci úřední, je na dědicích, aby zajištění poskytli na základě vlastní iniciativy. Soud následně zhodnotí, zda je výše jistoty přiměřená či nikoliv.¹⁴⁰

Odloučení pozůstalosti nemá vliv na rozhodnutí týkající se určení správce pozůstalosti. Vyžaduje-li to však správa aktiv, musí být jmenován separační opatrovník odloučené pozůstalosti. K zajištění účelu odloučení je to navíc obvykle nezbytné. Opatrovník spravuje odloučený majetek, ale není oprávněn uspokojovat věřitele.¹⁴¹ Stejně tak zastupování majetku v soudních řízeních zůstává v rukou dědiců. Funkce opatrovníka je zapsána v katastru nemovitostí a jeho činnost nekončí odevzdáním dědictví do rukou dědice, ale zaniká až v momentě, kdy splní svůj bezpečnostní účel. Separačním opatrovníkem nemůže být jmenován spoludědic. Vyžaduje-li to správa majetku, má opatrovník za určitých okolností dokonce povinnost spravovaný majetek prodat. Věřitel takovým opatřením není dotčen, jestliže se jedná jen o výměnu aktiv. Pokud se transakcí hodnota majetku sníží, měla by k vyrovnání rozdílu stačit jistota poskytnutá dědicem.¹⁴²

Z odloučené pozůstalosti se mohou uspokojit jen ti věřitelé, kteří odloučení navrhli nebo s k návrhu alespoň připojili. Už se ale nemohou uspokojit z ostatního dědicova majetku, to ani v případě, že podali přihlášku bez výhrady soupisu. Těmto věřitelům také nesvědčí žádné zástavní či jiné věcné právo. Odloučení má za následek spíše vznik zvláštního majetkového fondu. Po odevzdání dědictví se dědic nestává osobním dlužníkem věřitele, ale odpovídá pouze za oddělený majetek. Schválení odloučení ve prospěch jednoho věřitele, nevylučuje schválení odloučení ve prospěch věřitele jiného. Také zamítnutí žádosti

---

¹³⁸ NEMETH, Kristin. In SCHWIMANN, KODEK: *ABGB-Praxiskommentar...*, s. 307–308.

¹³⁹ Rozhodnutí NS rakouského Gl. U. 12 724 ZBl. 1901, č 446 citováno dle ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 548.

¹⁴⁰ WELSER, Rudolf. In RUMMEL, LUKAS: *Kommentar zum Allgemeinen...*, s. 291.

¹⁴¹ Rozhodnutí NS rakouského Gl. U. 7512 citováno dle ROUČEK, SEDLÁČEK: *Komentář k československému...*, s. 549.

¹⁴² WELSER, Rudolf. In RUMMEL, LUKAS: *Kommentar zum Allgemeinen...*, s. 292.

o odloučení nemusí vylučovat žádost novou, jestliže došlo ke změně podmínek rozhodných pro její schválení.¹⁴³ Z důvodu pořízení inventáře bude dědic ostatním věřitelům odpovědný jen do výše hodnoty majetku v pozůstalosti, tedy jako podmíněně přihlášený dědic. Ostatní věřitelé by měli dosáhnout uspokojení svých nároků, jen pokud hodnota pozůstalosti převyšuje pohledávky věřitelů, kteří si vyžádali odloučení pozůstalosti. Avšak dle novějších názorů mají zmínění věřitelé možnost uspokojit se také z majetku odloučeného, pokud by k jejich uspokojení ostatní pozůstalostní majetek nepostačoval. Podstatné je také to, že věřitel odloučení musí své pohledávky vymáhat tak, aby oddělení netrvalo delší dobu, než je skutečně nutné.¹⁴⁴

Odloučení pozůstalosti nebrání odevzdání pozůstalostního majetku dědicům a trvá až do doby, než dojde k uspokojení nebo zajištění věřitelů. Dědic však může být do katastru zapsán jen s poznámkou, že je vůči němu nařízeno odloučení pozůstalosti. Nemělo-li být odloučení povoleno či byla-li věřitelova pohledávka uspokojena, zajištěna nebo zanikla jiným způsobem (například narovnáním), musí být odloučení z moci úřední, nebo na žádost dědice, zrušeno.¹⁴⁵

Celkově se předpokládá, že schválení odloučení nepodléhá příliš přísným podmínkám, ale věřitel se bude muset spokojit s méně účinným nástrojem pro ochranu svých práv.¹⁴⁶

Je nutné dodat, že institut odloučení pozůstalosti, tak jak byl v této kapitole představen, a jehož podoba v ustanovení §813 ABGB zůstávala v posledních desetiletích prakticky stejná, dostal před pár lety určitých změn. Celá úprava rakouského dědického práva prošla 1. 1. 2017 poměrně velkou novelizací, jejímž cílem byla modernizace, zjednodušení a především snaha přizpůsobit dědické právo společnosti 21. století. Stejně jako v NOZ je zde kladen důraz zejména na vůli zůstavitele. Reforma se týká téměř všech ustanovení dědického práva, ale v případě naprosté většiny z nich jde jen o reformulaci zákonných ustanovení tak, aby byl text zákona srozumitelnější a pochopitelnější pro dnešní adresáty.¹⁴⁷

Institut odloučení pozůstalosti není výjimkou a význam §812 ABGB se v podstatě nemění. Ustanovení už není zakotveno pouze v jednom odstavci, ale je rozděleno do odstavců tří. V prvním z nich je uvedeno, že věřitel pozůstalosti, může, v případě, že bude jeho nárok na pozůstalost ohrožen smícháním s majetkem dědice, zažádat, aby část pozůstalosti, odpovídající výši jeho pohledávky, byla oddělena od jmění dědice, soudem uschována či opatrovníkem spravována až do doby uspokojení jeho pohledávek. Jak je patrné,

---

¹⁴³ Tamtéž s. 293.

¹⁴⁴ NEMETH, Kristin. In SCHWIMANN, KODEK: *ABGB-Praxiskommentar...*, s. 312.

¹⁴⁵ WELSER, Rudolf. In RUMMEL, LUKAS: *Kommentar zum Allgemeinen...*, s. 294.

¹⁴⁶ NEMETH, Kristin. In SCHWIMANN, KODEK: *ABGB-Praxiskommentar...*, s. 307–308.

¹⁴⁷ RONOVSÁ, Kateřina, DOBROVOLNÁ, Eva. Nové rakouské dědické právo – rozhovor s prof. Dr. Martinem Schauerem. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 4, s. 69.

zákonodárce zde vypustil pojmy odkazovník či nepominutelný dědic, a všechny oprávněné k návrhu shrnul pod pojem věřitel pozůstalosti.¹⁴⁸

Druhý odstavec stanoví, že dědic je navrhovatelům odpovědný pouze tímto odděleným majetkem, a to i v případě, že se přihlásil bez výhrady. Ostatním věřitelům poté odpovídá standartně jako podmíněně přihlášený dědic.

Ve třetím zákonodárce píše, že odloučení lze odvrátit složením jistoty. Pokud bylo nesprávně povoleno, lze ho případně zrušit soudem nebo na návrh dědice. Zároveň zde doplnil větu o možnosti zrušení v případě, že věřitel své nároky řádně nevymáhá.

V rakouské společnosti není institut odloučení přijímán jen pozitivně. V určitých případech jde ze strany věřitelů jen o emocionálně vedený nátlak vůči dědicům. Odloučení pozůstalosti je používáno jako akt pomsty frustrovaných osob, které nedosáhli svého.¹⁴⁹

Vše, co bylo o rakouské úpravě odloučení pozůstalosti uvedeno, vyplývá především z velmi početného množství soudních rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudu, který se za dobu své existence musel vypořádat s řadou zajímavých případů, které se problematiky odloučení týkaly. Značná část těchto rozhodnutí je potom citována ve výše uvedených komentářích k ABGB, kde z nich autoři publikací ve velké míře čerpali.

---

¹⁴⁸ Stejně jako je tomu dle §670 vládního návrhu, kterým se vydává občanský zákoník 1937.

¹⁴⁹ SCHILCHEGGER, Johann. *Die „Nachlassseparation“ als Vorsichtsmaßnahme gegen überschuldete Erben* [online]. erbrecht360.com, 26. 1. 2018 [cit. 10. ledna 2020]. Dostupné z: <https://erbrecht360.com/erbrecht/die-nachlassseparation-als-vorsichtsmassnahme-gegen-ueberschuldete-erben/>

Závěr

Odloučení pozůstalosti, staronový institut, jenž byl do právního řádu znovu zaveden až novým občanským zákoníkem. Od nabytí účinnosti tohoto velkolepého díla uplynulo více než 6 let. I přes to se institut odloučení v praxi téměř nevyskytuje, chybí soudní rozhodnutí, veřejnost o něm často vůbec neví a ani v notářských kancelářích rozhodně není na denním pořádku. To vše za situace, kdy počty dlužníků neustále rostou a obavy věřitelů z uspokojení svých pohledávek se stávají čím dál častějšími. Tato práce se zabývá přechodem pasiv pozůstalosti na dědice, institutem odloučení pozůstalosti obecně, včetně podmínek jeho uplatnění, jeho účinky či zánikem, vztahem odloučení k ostatním vybraným pojmům dědického práva, ale také současnou úpravou odloučením pozůstalosti v ABGB. Vše s cílem problematiku odloučení blíže představit, nastínit možná řešení dosud nevyjasněných otázek s tímto institutem souvisejících, a především zhodnotit možnost jeho využití v moderní společnosti. Autor v průběhu psaní práce postupně zjišťuje, že oblastí, které v souvislosti s odloučením nejsou zcela jasné je celá řada, ale také, že na řadu těchto nejasností lze najít odpovědi v ABGB (OZO).

V první kapitole došlo ke stručnému představení odpovědnosti dědiců za pasiva pozůstalosti v současné právní úpravě, což bylo nezbytné pro pochopení následujících částí této diplomové práce. NOZ dědicům nově nastavil téměř neomezenou povinnost hradit pozůstalostní dluhy s tím, že jim vedle toho poskytl nástroje, jak tuto povinnost omezit. Autor dospěl k závěru, že i přes řadu kritiků se jedná o postup vhodně zvolený. Ale pouze za předpokladu, že se notáři zodpovědně zhostí svých povinností a budou účastníkům nápomocni v cestě pozůstalostním řízením. V této souvislosti byl také věnován prostor otázce, jak se vlastně změnila ochrana věřitelů pozůstalosti v souvislosti s přechodem dluhů na dědice. Obecně se dá říct, že vzhledem k zavedení odloučení pozůstalosti, úpravě promlčecích lhůt či nově také částečné odpovědnosti dědiců za úplnost inventáře, se postavení věřitelů pozůstalosti stalo díky NOZ silnějším.

Kapitola druhá měla za cíl odloučení pozůstalosti blíže představit a také najít odpověď na otázku, jaká je vlastně úprava odloučení pozůstalosti v našem právním řádu. Zda je dostatečně široká či bez větších nejasností. Práce se zabývala podmínkami, které jsou nutné pro uplatnění návrhu na odloučení pozůstalosti. Bylo zjištěno, že sporné je již to, komu svědčí věcná legitimace k podání návrhu. S odkazem na metodu komparační se autor přiklonil k názoru, vykládat pojem věřitel široce a zařadit pod něho vyjma věřitelů zůstavitele také

ostatní věřitele pozůstalosti. Dále byly popsány účinky odloučení či způsoby jeho zániku, ale i následná ochrana věřitele. Významná je především možnost využít předběžných opatření dle OSŘ. Díky bližšímu rozboru problematiky došel autor k závěru, že úprava odloučení rozhodně není nikterak široká a nejasných otázek je zde celá řada.

Třetí kapitola se týkala rozhodnutí o nabytí dědictví, výhrady soupisu, soupisu, závěry, správy a likvidace pozůstalosti. Cílem bylo tyto pojmy blíže představit a odpovědět na otázku, jaký je vztah mezi nimi a institutem odloučení. I zde došlo ke zjištění, že ačkoliv je pro funkčnost odloučení pozůstalosti vztah s výše zmíněnými pojmy nezbytný, právní úprava není vždy srozumitelná. Za jeden z důvodů lze označit dualismus právní úpravy, kdy některá ustanovení týkající se pozůstalostního řízení upravuje NOZ, zatímco jiná ZŘS. Tak například dle NOZ platí, že závěru notář nařídí vždy bez odkladu poté, co věřitel odloučení navrhne. Autor však považuje za vhodnější přiklonit se k úpravě v ZŘS, dle které by závěra měla být učiněna jen tehdy, je-li to skutečně nezbytné. Těchto „kolizí“ nalezneme v právním řádu více, ale i zde platí, že značnou inspirací při řešení problematických otázek byla prvorepubliková právní úprava a judikatura.

Závěrečná kapitola byla věnována odloučení pozůstalosti v rakouské právní úpravě. Institut odloučení tam upravuje §812 ABGB, jehož znění je ustanovení §1709 a §1710 NOZ v ledasčem podobné. Na rozdíl od úpravy tuzemské má odloučení pozůstalosti v Rakousku mnohem delší a bohatší tradici, což se projevuje zejména na velkém množství soudních rozhodnutí, které se této věci týkají. Otázkou tak bylo, zda by pro úpravu v NOZ nemohlo Rakousko představovat určitou inspiraci. Autor dospěl k závěru, že je to zcela jistě možné a dle něho i vhodné. Zejména rakouská soudní rozhodnutí skýtají řadu odpovědí na problematické otázky, se kterými se v české úpravě setkáváme. Jsou tak důkazem, že odloučení pozůstalosti má v právní úpravě své místo, a to i přes to, že v Rakousku není vnímáno jen pozitivně. Na druhou stranu, v rakouském prostředí je velké množství případů dáno také rozsahem situací, kterých se odloučení pozůstalosti může týkat. Dle rakouské úpravy se odloučení nemusí týkat jen věřitelových obav z dědicova předlužení, jak je tomu dle NOZ, ale směřuje vůči všem rizikům, která mohou vyplynout z dědicova dispozičního práva k pozůstalostnímu majetku.

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, zda je odloučení pozůstalosti nastaveno tak, aby mohlo být v praxi častěji využitelné a ovlivnilo tím pádem postavení pozůstalostních věřitelů. Dle hypotézy, která vycházela z minimálního množství soudních rozhodnutí v těchto věcech, ale i z autorových zkušeností získaných v notářské kanceláři a obecného povědomí veřejnosti o právní úpravě, bylo stanoveno, že odloučení pozůstalosti nemá potenciál být v praxi častěji

využitelné. Z výsledků práce lze mít za to, že hypotéza byla naplněna jen částečně. Právní úprava odloučení je v České republice velmi strohá. Řada otázek zůstává stále nejasných a také možnost věřitelů získat informace k prokázání rozhodných skutečností, není příliš velká. Na druhou stranu, jak úprava prvorepubliková, tak ta rakouská, je úpravě v NOZ velmi podobná a v těchto právních systémech si odloučení své místo našlo. I když je třeba připomenout, že ABGB (OZO) umožňuje poněkud větší použitelnost tohoto institutu. Autor věří, že budoucí využití odloučení pozůstalosti bude hodně záležet na přístupu a informovanosti samotných notářů, ale také na tom, jak se k případným sporům postaví rozhodovací praxe odvolacích soudů. Zejména úprava rakouská může být v tomto směru velkou inspirací.

Seznam použitých zdrojů

Komentářová literatura

FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§1475 až 1720). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 648 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1 až 654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s.

MACCOVÁ, Alena a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016. 864 s.

ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3, (§§ 531–858). Praha: V. Linhart, 1936. 680 s.

SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 1054 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 728 s.

Monografie

ALEŠ, Martin. *Německo-český právní slovník*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2003. 532 s.

ALEŠ, Martin. *Česko-německý právní slovník*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2003. 480 s.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.

CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David, MUZIKÁŘ, Martin. *Dědické právo. Základy soukromého práva IX*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. 180 s.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku. praktická příručka*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. 288 s.

KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské [Díl] 5. Právo dědické*. 2. doplněné vydání. Praha: VŠEHRD, 1933. 139 s.

MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 432 s.

SCHELLE, Karel, SCHELLEOVÁ Ilona. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a.s., 2013. 152 s.

SVOBODA, Emil. *Dědické právo*. 2. vydání. Praha: Československý kompas, 1946. 86 s.

SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 408 s.

ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav, DOBIÁŠ, Petr. *Dědické právo. Praktická příručka*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019. 896 s.

TILSCH, Emanuel. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní. Část I*. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2014. 157 s.

Odborné články

BARTOŠ, Jiří. Nová procesní úprava dědického práva. *Ad Notam*. 2013, roč. 19, č. 6, s. 16–21.

BEDNÁŘ, Václav. Dědické právo v novém občanském zákoníku. Nad kodexem soukromého práva. *Obchodní právo*, 2012, roč. 21, č. 5, s. 162–169.

BREJLOVÁ, Kateřina. Nové postavení věřitele v dědickém řízení a změna v odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele. *Ad Notam*, 2014, roč. 20, č. 1, s. 12–18.

BRIM, Luboš. K přechodu dluhů zůstavitele na dědice. *Ad Notam*, 2017, roč. 23, č. 4, s. 3–5.

DADUOVÁ, Martina, HORÁK, Ondřej. Nové dědické právo a meziválečná rekodifikace. *Ad Notam*, 2016, roč. 22, č. 1, s. 8–12.

ELIÁŠ, Karel. Přechod dluhů na dědice z hlediska občanského práva hmotného. *Právní fórum*. 2005, roč. 11, č. 6, s. 230–236.

KONDROVÁ, Martina. Odmítnutí dědictví, zřeknutí se dědického práva a vzdání se dědictví jako staronové instituty dědického práva po rekodifikaci. *Ad Notam*, 2014, roč. 20, č. 1, s. 5–11.

RONOVSKÁ, Kateřina, DOBROVOLNÁ, Eva. Nové rakouské dědické právo – rozhovor s prof. Dr. Martinem Schauerem. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 4, s. 69–70

ŠEŠINA, Martin. Postavení odkazovníka v řízení o pozůstalosti. *Ad Notam*, 2015, roč. 21, č. 4, s. 8–11.

Zahraniční literatura

RUMMEL Peter, LUKAS Meinhard. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit wichtigen Nebengesetzen und EU-Verordnungen: Teilband (§531–§824 ABGB) – Erbrecht*. 4. Auflage. Wien: Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2014. 317 s.

SCHWIMANN, Michael, KODEK, Georg. *ABGB-Praxiskommentar. Band 3 (§513–§858 ABGB)*. 4. Auflage. Wien: LexisNexis, 2013. 660 s.

Právní předpisy, mezinárodní smlouvy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění ke dni 1. 1. 1935

Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, JGS Nr. 946/1811, ve znění pozdějších předpisů

Außerstreitgesetz, BGBl I Nr. 111/2003, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Císařský patent z 9. srpna 1854 č. 208 ř. z., ve znění pozdějších předpisů

Osnova z roku 1937; tisk č. 844; Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník. Praha: Státní tiskárna, 1937

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Gl. U. 14.995. Now. V 559 citováno dle ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3, (§§ 531–858). Praha: V. Linhart, 1936. s. 547.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Gl. U. 2743 559 citováno dle ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3, (§§ 531–858). Praha: V. Linhart, 1936. s. 547.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Gl. U. 1921 citováno dle ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3, (§§ 531–858). Praha: V. Linhart, 1936. s. 547.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Gl. U. 12 724 (ZBI. 1901, č. 446) citováno dle ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3, (§§ 531–858). Praha: V. Linhart, 1936. s. 548

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Gl. U. 7512 citováno dle ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3, (§§ 531–858). Praha: V. Linhart, 1936. s. 549.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Gl. U. N. F 5269 citováno dle ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a*

občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531–858). Praha: V. Linhart, 1936. s. 547.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Gl. U. 15.172 citováno dle ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3, (§§ 531–858). Praha: V. Linhart, 1936. s. 548.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu rakouského ze dne 4. prosince 1923, sp. zn. Ob II 770/23, S. Z. V/287 citováno dle ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3, (§§ 531–858). Praha: V. Linhart, 1936. s. 550.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu rakouského ze dne 5. března 1924, sp. zn. Ob I 41/24, S. Z. VI/97 citováno dle ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. Praha: Wolters Kluwer, vydání. 2014. s. 598.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Gl. U. 1531 citováno dle ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. Praha: Wolters Kluwer, vydání. 2014. s. 598.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Gl. U. N. F. 1249 (J. Bl. 1900, č. 46) citováno dle ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. Praha: Wolters Kluwer, vydání. 2014. s. 597.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 9. května 1927, sp. zn. R I 7/27, R I 8/27. (Vážný č. 7074).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 26. ledna 1929, sp. zn. R I 6/29. (Vážný č. 8663).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 2. října 1929, sp. zn. R II 251/29. (Vážný č. 9266).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 14. listopadu 1929, sp. zn. R I 833/29. (Vážný č. 9360).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 16. listopadu 1929, sp. zn. R I 751/29, 752/29. (Vážný č. 9379).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 27. března 1930, sp. zn. R I 152/30. (Vážný č. 9768).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 3. listopadu 1937, sp. zn. R I 566/39. (Vážný č. 17447).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 14. prosince 1945, sp. zn. R I 454/44. (Vážný č. 26).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 29. ledna 1946, sp. zn. R I 257/46. (Vážný č. 176).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 29. ledna 1946, sp. zn. R I 285/46. (Vážný č. 177).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 13. února 1946, sp. zn. R I 232/44. (Vážný č. 51).

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. května 2017, sp. zn. 4 VSPH 671/2017

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2017, sp. zn. 21 Cdo, 165/2017

Internetové zdroje

SCHELLE, Karel. *ABGB a dědické právo*. [online]. law.muni.cz, [cit. 25. ledna 2020]. Dostupné z: <[https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Schelle_Karel_\(4371\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/08_promeny/Schelle_Karel_(4371).pdf)>

SCHILCHEGGER, Johann. Die „Nachlassseparation“ als Vorsichtsmaßnahme gegen überschuldete Erben [online]. erbrecht360.com, 26. 1. 2018 [cit. 25. ledna 2020]. Dostupné z: <<https://erbrecht360.com/erbrecht/die-nachlassseparation-als-vorsichtsmassnahme-gegen-ueberschuldete-erben/>>

Shrnutí

Diplomová práce se zaměřuje na institut odloučení pozůstalosti, jenž představuje nástroj k ochraně pozůstalostních věřitelů, jejichž pohledávky by mohly být ohroženy smíšením pozůstalostního majetku s majetkem dědice. Pojem odloučení pozůstalosti byl do českého právního řádu, po více než 60 letech, znovu zaveden až zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a souběžně s ním také zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. V době psaní této práce jsou zmíněné předpisy účinné již 6 let, a i přes to se odloučení pozůstalosti v praxi téměř neobjevuje. Na úvod se autor stručně zabývá povinností dědiců hradit pasiva pozůstalosti, s cílem poskytnout určitý teoretický základ pro další pochopení tématu. V rámci této části je pozornost věnována také výčtu pozůstalostních pasiv, jejich vyhledávání v pozůstalostním řízení a také jejich přechodu na dědice. Následuje bližší rozbor samotného institutu odloučení pozůstalosti, včetně podmínek pro jeho uplatnění, jeho účinků či zániku, ale také čistě procesní stránky institutu. Práce se nevyhýbá ani bližšímu zhodnocení vztahu mezi odloučením pozůstalosti a dalšími pojmy dědického práva, jako jsou rozhodnutí o nabytí dědictví, výhrada soupisu, soupis, závěra, správa a likvidace pozůstalosti. V neposlední řadě je poskytnut prostor moderní rakouské právní úpravě, v níž má institut odloučení dlouhou tradici. V průběhu celé diplomové práce je autorovi značnou inspirací taktéž zákon č. 946/1811 Sb. z. s. obecný zákoník občanský. Hlavní cíl práce spočívá v poskytnutí ucelené představy o institutu odloučení, včetně snahy vyjádřit se k jeho k problematickým aspektům, a především ve zhodnocení možnosti jeho využití v současné společnosti.

Klíčová slova

Odloučení pozůstalosti, dědické právo, řízení o pozůstalosti, dědic, zůstavitel, věřitel pozůstalosti, odkazovník, nepominutelný dědic, notář, dědictví, pozůstalost, dluhy pozůstalosti, výhrada soupisu, soupis pozůstalosti, rozhodnutí o nabytí dědictví, správa pozůstalosti, závěra pozůstalosti, likvidace pozůstalosti, nový občanský zákoník.

Summary

The thesis is focused on the Separation of the decedent's estate, which presents a tool for the protection of creditors of the decedent's estate, whose accounts receivable could be put at risk by the addition of the decedent's estate to the heirs' estate. The term Separation of the decedent's estate has been introduced back into the Czech law after more than 60 years, by Act no. 89/2012 Sb., Civil code and in parallel by the Act no.292/2013 Sb., the law on special judicial proceedings. Despite the aforementioned legislations being in place for six years at the time of writing the Separation of the decedent's estate is almost never being implemented in practice. Firstly, the author briefly addresses the heirs' duty of paying for the estate liabilities, in an effort to provide a certain theoretical basis for further understanding of the topic. In this part, the emphasis is put onto the account of the decedent's estate passives, the process of the search for them in the probate proceeding and their passing onto the heir. Following is the more detailed analysis of the institute of separation of the decedent's estate itself, including the conditions for application, its effects or expiration, but the solely procedural aspects of this institute as well. The thesis also touches upon the closer assessment of the relation between the separation of the decedent's estate and other terms of the law of succession, e.g. decision on inheritance, reservation as to estate inventory, decedent's estate inventory, administration, closure and liquidation of the decedent's estate. Lastly, there is space provided for the modern Austrian legislation in which the institute of separation has a long tradition. Throughout the whole thesis the author has been greatly inspired by Act no. 946/1811 z. s., Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch. The main objective of the work is to provide a comprehensive idea of the institute of separation, including the effort to address some of the problematic aspects and mainly in the evaluation of the possibility of its utilization in today's society.

Key words

Separation of the decedent's estate, law of succession, probate proceeding, heir, decedent, creditor of the decedent's estate, legatee, forced heir, notary, inheritance, decedent's estate, debts of the decedent's estate, reservation as to estate inventory, decedent's estate inventory, decision on inheritance, administration of the decedent's estate, closure of the decedent's estate, liquidation of the decedent's estate, new civil code.